

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Rapport

Oslo, juli 2009

Innhold

Innhold	a
Forord.....	b
Sammendrag	c
1. Skattepolitikken	1
2. Rederiskatt	10
3. Likelønnsnett	11
4. Rettigheter for ansatte	12
5. Fordelingspolitikken	15
6. Barnehager	17
7. Finanskrise.....	20
8. Privatisering og konkurranseutsetting	21
9. Kommersialisering.....	27
10. Helse.....	29
11. Egenandeler	34
12. Miljø.....	35
13. Skole.....	39
14. Krig og fred.....	42
15. Byråkrati.....	45
16. Distriktpolitikk.....	49
17. Kultur	51
18. Inkludering	52
19. Kriminalitetspolitikk.....	53
20. Norge og EU.....	55
Referanser.....	57

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Forord

Hvem tjener på en politikk med Høyre og FrP?

Denne rapporten beskriver hva slags politikk Høyre og FrP vil være enige om å føre sammen i en eventuell regjering fra 2009. Rapporten bygger på partienes arbeidsprogrammer og stemmegivning i Stortinget.

En slik rapport er viktig og relevant, fordi Høyre og FrP har bekreftet at de er klare til å sitte i regjering sammen med hverandre. Sterke krefter i Høyre jobber for en borgerlig regjering med Høyre og FrP. Og ikke minst fordi Høyre og FrP er enige om hva de vil gjøre på en lang rekke områder, slik denne rapporten viser.

Innenfor de utvalgte områdene er politikken presentert med etterprøvbare referanser til partienes arbeidsprogram, innstillinger fra Stortinget og andre dokumenter og nettsteder.

Rapporten er skrevet av SVs stortingssekretariat.

Oslo/Stortinget juni 2009

Sammendrag

Denne rapporten dreier seg om hva slags politikk Høyre og FrP vil være enige om å føre, innenfor utvalgte områder.

Skatt: Høyre og FrP vil gi de største skattegevnene til de som har mest fra før. En person som tjener 150.000 kr. vil få 800 kr. i skattelette i året med Høyre og FrP. En inntekt på 400.000 kr vil gi 2.480 kr i skattelette. De aller rikeste vil på sin side få en gjennomsnittlig skattelette på nærmere 25 mill kr, og mange av dem slutter sannsynligvis å betale skatt. Stein Erik Hagen vil få rundt 13,8 mill kr. hvert år i fire år.

Velferd: De store skattekuttene til de som har mest fra før vil gå på bekostning av offentlig velferd for alle. Til sammen utgjør Høyre og FrPs forslag om kutt i skatter mellom 15 og 17,7 mrd. kroner. 15 mrd kr kunne finansiert rundt 30.000 årsverk i offentlig sektor; lærere, sykepleiere, omsorgsarbeidere og barnehagepersonell.

Likelønn: Ingen av partiene støtter forslaget om en ekstra, statlig likelønnsnett. Høyres ønsker en "kompetansenett", som i praksis vil dreie seg om å prioritere høyt utdannede på bekostning av lavtlønnede. FrP mener "det er ikke en offentlig oppgave å utjevne lønnsforskjeller som naturlig oppstår i arbeidsmarkedet".

Arbeidsliv: FrP og Høyre vil svekke retten til fast jobb for folk flest, ved å styrke arbeidsgivers rett til å gi midlertidige stillinger. FrP mener at streikeretten skal svekkes, at arbeidsledige som ikke flytter på seg kan miste retten til ledighetstrygd, og at friske arbeidstakere skal få mer enn de som er syke.

Fordeling: Verken Høyre eller FrP har programfestet å følge opp viktige forslag for å redusere forskjeller, som gratis kjernetid i barnehage, fjerne kontantstøtta, en ekstra, statlig likelønnsnett eller å øke de sosiale trygdene. Verken Høyre eller FrP har programfestet å øke trygdene. Høyre vil snarere "stille strengere krav for trygdeytelser og sosialhjelp". FrP skriver tilsvarende om sosialpolitikken at "det skal stilles strenge krav for utbetaling av offentlige midler".

Privatisering: Partiene er enige om at en stor del av norsk, offentlig eid vannkraft kan børsnoteres og selges ut. De vil åpne for en rekke privatskoler med offentlig støtte som tas fra den offentlige fellesskolen og dermed svekker denne. Begge partiene er enige om å styrke private sykehus, på bekostning av offentlige. De vil børsnotere Posten, konkurranseutsette NSB og selge ut eieandommene. FrP ønsker å avvikle skolefritidsordningen (SFO) som offentlig tilbud.

Miljø: Det blir tillatt med oljeboring i områdene utenfor Lofoten-Vesterålen. Partiene er enige om at det kan bygges atomkraftverk i Norge. De er enige om utbygging av vannkraftverk i vernede vassdrag. De er begge mot å øke bompengene i rushtida i byene, for å redusere biltrafikk og miljøutslipp og gi mer penger til kollektivtrafikken og sykkelstier. Partiene vil også prioritere hundrevis av milliarder på økt biltrafikk og fire felts motorveier over blant annet Haukelifjell og Dovrefjell i stedet for å satse på lyntog.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

1. Skattepolitikken

FrP og Høyre vil være enige om å arbeide for å redusere de offentlige inntektene, gjennom å:

- fjerne formuesskatten,
- redusere toppskatten og
- øke bunnfradraget,

slik de har både programfestet og stemt for i Stortinget. De er også enige om å fjerne arveavgiften.

Noen tjener mer enn andre på disse skattelettene. Tabellen under viser hvordan Høyre og FrPs skatteletter fordeler seg på ulike inntekter.

Tabell: Dette er Høyre og FrP enige om å gi i skattelette til ulike inntektsgrupper.¹

Inntekt	Skattelette med Høyre og FrP	Hvorav:		
		fjerning av formuesskatt (snitt)	reduksjon i toppskatt	økning i bunnfradraget ²
150.000 kr	800 kr	800 kr	0 kr	0 kr
250.000 kr	2280 kr	1300 kr	0 kr	980 kr
350.000 kr	2280 kr	1300 kr	0 kr	980 kr
400.000 kr	2480 kr	1500 kr	0 kr	980 kr
450 000 kr	3490 kr	1700 kr	810 kr	980 kr
500.000 kr	4740 kr	2500 kr	1260 kr	980 kr
800.000 kr	9940 kr	7700 kr	1260 kr	980 kr
1,2 mill kr	25 740 kr	23 500 kr	1260 kr	980 kr
3,1 mill kr	672 140 kr	669 900 kr	1260 kr	980 kr

Tabellen viser at

- En person med vanlig inntekt får rundt 200 kr i skattelette i måneden med Høyre og FrP. En person med en årsinntekt på 250.000 kroner vil få 2.280 kr i skattelette i året. En person med inntekt på 400.000 kr vil få 2.480 kr i året i skattelette, eller 207 kroner i måneden, med Høyre og FrP³.
- En som tjener tre ganger så mye vil få mer enn ti ganger så mye i skattelette; 25 740 kr, eller 2.145 kr i måneden.
- En person som tjener 150.000 kroner vil få 800 kroner i skattelette i året med Høyre og FrP, eller 67 kroner per måned.

¹ Hensyntatt hvordan formue er fordelt på de ulike inntektsnivåene, se tabell side 4

² Tabellen baserer seg utelukkende på det Høyre og FrP i dag er enige om. FrP ønsker å gi om lag 5.000 kroner i skattelette på personinntekt for årsinntekter mellom 250.000 – 400.000 kr, men dette er altså ikke Høyre enig i.

³ Medianinntekt i Norge var i 2007 277 600 kroner. Gjennomsnittlig (aritmetisk) månedslønn for alle lønsmottakere var 34 200 kroner i 2008 (kilde: <http://www.ssb.no/lonn/>), eller 410.400 kroner (34.200*12).

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Stein Erik Hagen vil på sin side få en skattelette på minst 13,8 mill. kr⁴. Det vil han få hvert år i fire år, om Høyre og FrP bestemmer, fordi en stortingsperiode er på fire år. At de rikeste kommer så godt ut skyldes at Høyre og FrP er enige om å fjerne formuesskatten.

Formuesskatten

Formuesskatten er ingen folkeskatt. Det er millionærene i Norge (altså personer med skattemessig nettoformue over 1 million kr) som betaler 93 prosent av all formuesskatt i 2009⁵. Å fjerne formuesskatten betyr at de hundre rikeste i Norge vil få en gjennomsnittlig skattelette hver på nærmere 10 millioner kr av de borgerlige⁶. Ved å fjerne formuesskatten vil Stein Erik Hagen få en skattelette på 13,8 millioner kr.⁷ I løpet av fire år, en stortingsperiode, må dette tallet ganges med fire. Stein Erik Hagen støtter FrP med 2 millioner kroner i partistøtte⁸

FrP og Høyre ønsket i statsbudsjettet for 2009 å fjerne hele denne skatten⁹. I Høyres arbeidsprogram heter det at de vil "... fjerne den særnorske formuesskatten". FrP vil "... arbeide for å fjerne formuesskatten".

Fjerning av formuesskatt og arveavgift innebærer i praksis å gi milliarder til de som har mest fra før. Lettelsen blir større jo større formuen er, noe som framgår av følgende tabell over hvor mye skattelette formuende personer vil få med Høyre og FrP.

Tabell: årlige skattelettelser i forhold til formue, om FrP og Høyre fjerner formuesskatten¹⁰

Formue	Skattelette¹¹ med H og FrP, kr.
100.000 kr	0 kr
1 000 000 kr	5 830 kr
10 000 000 kr	99 330 kr
100 000 000 kr	1 089 330 kr
1 000 000 000 kr	10 989 330 kr

Denne tabellen forteller at de med skattbar formue på ett hundre tusen kroner ikke vil få skattelette i det hele tatt. De med rundt en million kr. i formue vil få snaut 6.000 kroner i skattelette. Mens de med en formue på 100 millioner vil få en skattelette på over 1 mill. kr. I løpet av fire år med Høyre og FrP, som er en stortingsperiode, må dette tallet ganges med fire.

Tabellen under viser en liste over de 32 milliardærene¹² som bor i Norge. Tabellen viser hvor mye de tjente i 2007, og hvor stor formue de hadde. I

⁴ Se tabell lenger nede

⁵ Kilde: Skattemodellen LOTTE, SSB.

⁶ <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=518600>

⁷ I 2007 hadde Stein Erik Hagen en formue på 1 251 433 474 kr. Med et bunnfradrag på 470 000 kr. og en skattesats på 1,1 prosent vil Hagen da betale 13 760 598 kr. i formuesskatt.

⁸ Kilde: www.partifinansering.no, siste tilgjengelige tall er for 2007

⁹ <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Innstillinger/Stortinget/2007-2008/inns-200708-201.pdf>

¹⁰ I dag er formuesskatten på 1,1 prosent på all formue over 470 000 (enslige) og 940 000 (gifte og samboende).

¹¹ = dagens formuesskatt

¹² Personer med formue på større enn en milliard i 2007. Tallene er hentet fra <http://www.skattelister.no/?do=search-kommune&fylke=123>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

kolonnen til høyre kan man lese av hvor mye de ville tjene på en regjering med Høyre og FrP som fjerner formuesskatten, hvert år i fire år.

Tabell: Disse milliardærene får de største skattelettene om H og FrP fjerner formuesskatten, likningstall for 2007, skattelette basert på 2009-regler¹³

Navn	Kommune	Inntekt (2007)	Formue (2007)	Innbetalt skatt 2007	Årlig skattelette med H og FrP ¹⁴
KJELL INGE RØKKE	Oslo	-	10 046,0 mill	60,3 mill	110,5 mill
OLAV THON	Hole	57,3 mill	7676,3 mill	65,4 mill	84,4 mill
ARNE A. WILHELMSSEN ¹⁵	Oslo	32,2 mill	3205,1 mill	34,5 mill	35,3 mill
MARGARET BG. KIERULF	Oslo	11,1 mill	3044,2 mill	21,3 mill	33,5 mill
ANNE KRISTI KOPPANG	Asker	-	3040,6 mill	18,3 mill	33,4 mill
JENS ULLTVEIT-MOE	Oslo	-	2934,6 mill	32,4 mill	32,3 mill
JOHAN H. ANDRESEN	Oslo	439,8 mill	2788,0 mill	154,0 mill	30,7 mill
TROND MOHN	Bergen	36,7 mill	2686,0 mill	35,9 mill	29,5 mill
NINA CAMILLA HAGEN	Oslo	0,4 mill	2670,2 mill	16,1 mill	29,4 mill
CAROLINE M. HAGEN	Oslo	0,5 mill	2669,3 mill	16,1 mill	29,4 mill
CARL ERIK HAGEN	Oslo	0,9 mill	2667,8 mill	16,2 mill	29,3 mill
OLE RASMUS MØGSTER	Austevoll	2,5 mill	2429,0 mill	15,5 mill	26,7 mill
JOHAN JOHANNSSON	Oslo	15,0 mill	2085,8 mill	16,9 mill	22,9 mill
SVEIN STØLE	Oslo	18,9 mill	1714,2 mill	19,9 mill	18,9 mill
LARS NILSEN	Drammen	0,5 mill	1672,8 mill	10,5 mill	18,4 mill
HARALD HØEGH	Oslo	47,5 mill	1630,7 mill	31,3 mill	17,9 mill
TROND H. KLAVENESS	Oslo	10,2 mill	1494,0 mill	12,3 mill	16,4 mill
RANNFRID RASMUSSEN	Kristiansand	9,9 mill	1400,6 mill	11,2 mill	15,4 mill
PETTER OLSEN	Bærum	0,0 mill	1292,1 mill	7,8 mill	14,2 mill
HELGE ARVID MØGSTER	Austevoll	2,6 mill	1258,5 mill	8,5 mill	13,8 mill
STEIN ERIK HAGEN	Oslo	8,5 mill	1251,4 mill	10,0 mill	13,8 mill
DAG RASMUSSEN	Kristiansand	9,6 mill	1233,7 mill	10,5 mill	13,6 mill
HANS PETER JEBSEN	Oslo	7,7 mill	1218,9 mill	12,2 mill	13,4 mill
ANDERS WILHELMSSEN	Oslo	6,8 mill	1156,8 mill	8,8 mill	12,7 mill
HANS RASMUS ASTRUP	Fet	4,7 mill	1135,1 mill	8,2 mill	12,5 mill
AGNES MARIE BLYSTAD	Oslo	-	1106,9 mill	6,6 mill	12,2 mill
JULIE J. BLYSTAD	Oslo	-	1106,9 mill	6,6 mill	12,2 mill
JAN H. ANDERSEN	Oslo	-	1100,1 mill	6,6 mill	12,1 mill
TOM CHR. STECKMEST	Bergen	15,4 mill	1072,6 mill	12,5 mill	11,8 mill
Ø. STRAY SPETALEN	Oslo	93,3 mill	1050,9 mill	37,8 mill	11,6 mill
YUHONG HERMANSEN	Stavanger	12,3 mill	1044,1 mill	10,0 mill	11,5 mill
PER GEORG BRAATHEN	Oslo	-	1008,5 mill	6,1 mill	11,1 mill

¹³ Hentet fra <http://www.skattelister.no/?do=search-kommune&fylke=123>. Kolonnen til høyre - kutt i formuesskatt - er framkommet ved å beregne 1,1 prosent av formue i 2007 minus fribeløp på 470.000 for enslige.

¹⁴ Kolonnen viser beregnet formuesskatt i 2009 basert på formuen i 2007. Det er denne som forsvinner om Høyre og FrP får bestemme. De fleste får en beregnet skattelette som er større enn det de betalte i skatt i 2007. Det skyldes at den rødgrønne regjeringa har innført høyere formuesskatt på de største formuene.

¹⁵ Tinius Nagell Erichsen hadde i 2007 en formue på 4 mrd. kroner, og var opprinnelig på fjerdeplass på lista. Han døde imidlertid høsten 2007 og er derfor tatt ut. Geir Åge Langeland står i skattelistingene for 2007 oppført med en formue på 8,5 mrd kroner. Dette er en feil i listene og han er derfor tatt ut, se <http://www.na24.no/article2301550.ece> . Petter C.G. Sundt sto opprinnelig på lista, med 1,4 mrd i formue, men han døde i 2007 og er derfor tatt ut.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Tabellen viser at:

- De 32 rikeste i Norge får alle minst 40 mill kr. hver i skattelette med Høyre og FrP, over en fireårsperiode (én stortingsperiode).
- 25 av Norges 32 milliardærer vil sannsynligvis bli nullskatteyttere om Høyre og FrP får bestemme¹⁶.
- De 32 milliardærene får til sammen 790,8 mill kr. i skattelette på deling hvert år. I løpet av fire år med Høyre og FrP tilsvarer det om lag 3,2 mrd kr., eller 8.000 barnehageplasser i fire år¹⁷ eller om lag 6.400 x 4 = 25.600 årsverk sykepleiere og lærere¹⁸.
- I gjennomsnitt får milliardærene rundt 25 mill kr. i årlig skattelette hver. I løpet av fire år tilsvarer dette i snitt 100 mill kr. hver.
- 20 av de 32 milliardærene har skattekommune til Oslo. Samlet lette til disse er på 505 mill kr, slik at godt over halvparten av skatteletten går til milliardærer som har Oslo som skattekommune. Over fire år dreier dette seg om over 2,0 mrd kroner.

Tabellen under viser hva FrP og Høyres fjerning av formuesskatten betyr for folk flest, i ulike inntektsgrupper.

¹⁶ Basert på at skatteletten de vil få med Høyre og FrP er større eller lik det de betalte i skatt i 2007, og at formuesskatten er den eneste skatten de betaler.

¹⁷ Om man regner 100 000 per plass, se kapitlet om barnehager.

¹⁸ Om man regner 500.000 kr per årsverk, se tabell lenger nede

Tabell: Anslåtte fordelingsvirkninger av formuesskatten i 2009 målt etter bruttoinntekt. Kilde: Skattemodellen LOTTE, SSB.

Inntekt, kr.	Fjerne formuesskatt, kr.	Antall personer	Andel personer	Andel formuesskatt
0 – 150 000	300	665 200	17,40 %	1,6 %
150 000 – 200 000	800	387 000	10,13 %	2,4 %
200 000 – 250 000	1 000	369 900	9,67 %	2,9 %
250 000 – 300 000	1 300	354 800	9,28 %	3,6 %
300 000 – 350 000	1 300	375 600	9,83 %	3,8 %
350 000 – 400 000	1 300	374 800	9,80 %	3,8 %
400 000 – 450 000	1 500	323 500	8,47 %	3,8 %
450 000 – 500 000	1 700	255 700	6,68 %	3,4 %
500 000 – 600 000	2 500	299 700	7,84 %	5,9 %
600 000 – 750 000	4 300	195 100	5,11 %	6,6 %
750 000 – 1 mill.	7 700	126 500	3,31 %	7,7 %
1 mill. – 2 mill.	23 500	80 200	2,10 %	14,8 %
2 mill. – 3 mill.	97 900	8 400	0,22 %	6,5 %
Over 3 mill.	669 900	6 300	0,16 %	33,2 %
Alle	3 300	3 822 600	100,00 %	100,0 %

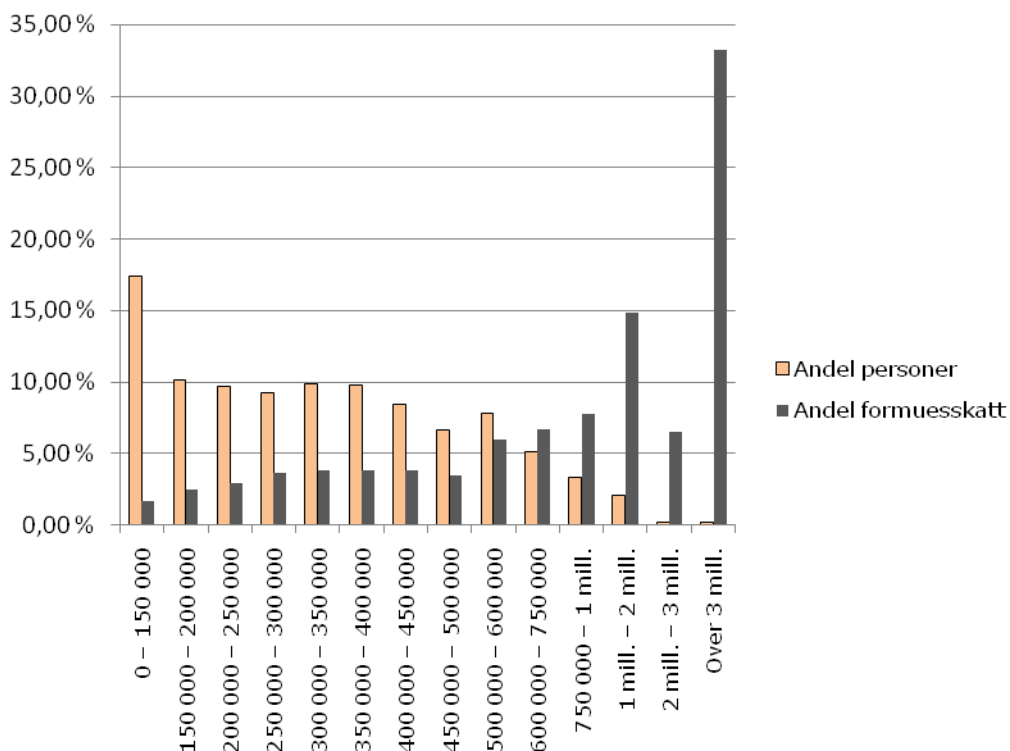
Tabellen viser:

- De aller fleste lønsmottakere – fire av fem - vil få en formuesskattelette på under to tusen kr. i året, eller maks 170 kroner i måneden med Høyre og FrP.
- En person med en vanlig inntekt på 400.000 kroner vil få rundt 1.500 kr. i skattelette om formuesskatten fjernes, eller en drøy hundrelapp i måneden. Personer som tjener det dobbelte, altså 800.000 kr., vil få 7.700 kr. i skattelette i snitt, altså fem ganger så mye.
- Personer som tjener mellom to og tre mill kr. i året vil få en skattelette på rundt 100.000 kr. med Høyre og FrP. Personer som tjener over tre mill kr. får en skattelette på 669.000 kr. med Høyre og FrP. Dette vil gjelde noen ytterst få; under to promille av alle lønsmottakere i Norge – eller de 15.000 rikeste i Norge, målt i inntekt.

Tallene viser også at de 6.300 aller rikeste – 1,6 promille av alle skatteyttere – betaler en tredjedel av all formuesskatt i Norge. Personer som tjener 500.000 kr i året eller mer betaler mesteparten - 75 prosent - av den samlede formuesskatten.

Figuren under illustrerer dette. Den fremstiller hvor stor andel av den samlede innbetalte formuesskatten ulike inntektsgrupper i Norge betaler (mørk søyle), og hvor stor andel av befolkningen disse inntektsgruppene utgjør (lys søyle).

Figur: Hvem betaler mest formuesskatt i Norge? Ulike inntektsgrupper som andel av alle med inntekt (N= 3,8 mill mennesker, lys søyle), og deres respektive andel av innbetalt formuesskatt (12,7 mrd kr).

Figuren illustrerer kort fortalt én ting: At en svært liten - og rik – andel av befolkning betaler en stor andel av formuesskatten, mens de med vanlige inntekter betaler tilsvarende liten andel.

Toppskatten

Norge har en progressiv skatt på inntekt, dvs. at prosenten man betaler i skatt øker med inntekten. I dag betales det ni prosent ekstra skatt på bruttoinntekt på inntekter mellom 441 000 - 716 600 kr. (såkalt toppskatt trinn 1), og 12 prosent ekstra skatt på bruttoinntekt over 716 600 (trinn 2).

Både FrP og Høyre vil gjøre noe med toppskatten. FrP sier de vil "gradvis redusere progresjonen i inntektsskatten". Høyre sier de vil "... heve innslagspunktet for toppskatten slik at folk med vanlige inntekter ikke må betale toppskatt". Dette har begge partiene også foreslått i Stortinget.

I statsbudsjettet for 2009 ønsket FrP å øke innslagspunktet for trinn 1 til 500 000, som gir en personlig skattelette på 5.310 kr. for alle som tjener over 500 000 kr., mens dette kuttet betyr ingenting for de som tjener under 441.000 kr.

Høyre ønsket å øke innslagspunktet for trinn 1 til 455 000, som betyr skattelette på 1260 kr. for alle som tjener over 455 000.

Hvordan disse reduksjonene fordeler seg på ulike inntektsklasser framgår av tabellen under.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Tabell: Skatteletter med FrP og Høyres økning av innslagspunktet for toppskatten, fordelt på ulike inntektsgrupper

Årsinntekt	Så mye får man i skattelette om FrP reduserer toppskatten	Så mye får man i skattelette om H reduserer toppskatten	Dette er Høyre og FrP enige om
200 000 kr	0 kr	0 kr	0 kr
300 000 kr	0 kr	0 kr	0 kr
400 000 kr	0 kr	0 kr	0 kr
500 000 kr	5 310 kr	1 260 kr	1 260 kr
600 000 kr	5 310 kr	1 260 kr	1 260 kr
700 000 kr	5 310 kr	1 260 kr	1 260 kr
800 000 kr	5 310 kr	1 260 kr	1 260 kr

Tabellen viser at FrP og Høyre i praksis bare vil være enige om å øke trinn 1 til 455.000 kroner, slik Høyre vil. Å øke den til 500.000 kroner, slik FrP vil, er Høyre ikke enige i.

Personskattelette for folk flest?

Til tross for det man ofte får inntrykk av, er Høyre og FrP ikke enige om å gi store skatteletter i personskatten til folk flest. De er kun enige om at alle som tjener 195.000 eller mer skal få 980 kroner i året i skattelette.

Om man for eksempel tar en vanlig inntekt, for eksempel 300.000 - 400.000 kroner i året, vil FrP gi disse rundt 5.000 kroner i skattelette i året (se tabell under).

Høyre på sin side ønsker kun å gi disse rundt 1.000 kroner i skattelette: Gjennom å øke minstefradraget for lønnsinntekter med 3500 kroner alle arbeidstakere med inntekt over 195 000 kroner få 980 kroner i året skattelette¹⁹.

Det som man da ender opp med er at Høyre og FrP er enige om det Høyre mener, som er å gi alle som tjener 195.000 eller mer 980 kroner i året i skattelette.

¹⁹ Høyres alternative statsbudsjett 2009

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Tabell: FrPs og Høyres personskattelettelser (minstefradrag + personfradrag).

Inntekt	FrP	Høyre	Høyre og FrP enige om
50 000 kr	2 600 kr	0	0
100 000 kr	1 936 kr	0	0
150 000 kr	1 736 kr	0	0
200 000 kr	2 198 kr	980 kr	980 kr
250 000 kr	4 998 kr	980 kr	980 kr
300 000 kr	4 998 kr	980 kr	980 kr
350 000 kr	4 998 kr	980 kr	980 kr
400 000 kr	4 998 kr	980 kr	980 kr
450 000 kr	5 808 kr	980 kr	980 kr
500 000 kr	10 308 kr	980 kr	980 kr
600 000 kr	10 308 kr	980 kr	980 kr
1 000 000 kr	10 308 kr	980 kr	980 kr

Arveavgiften

Fra og med 2009 ble arveavgiften for folk flest betydelig redusert gjennom lavere satser og høyere bunnfradrag og høyere innslagspunkt for høy sats, etter forslag fra den rødgrønne regjeringa. Fra 2009 har vi med andre ord fått det mange vil kalle en mer rettferdig arveavgift.

Likevel ønsker både FrP og Høyre å avvikle hele arveavgiften²⁰. Avvikling av arveavgiften vil gi større utslag jo større formue som overføres. Tabellen nedenfor viser hvor mye man vil få i skattelette (reduksjon i arveavgift) om FrP og Høyre får bestemme:

Tabell: Skattelettelser i forhold til arv, om FrP og Høyre fjerner arveavgiften

Arv	Så mye får man i skattelette med H og FrP ved å fjerne arveavgift (arv fra foreldre til barn)	Så mye får man i skattelette med H og FrP ved å fjerne dagens arveavgift (arv til andre)
500 000 kr	1 800 kr	2 400 kr
1 000 000 kr	39 800 kr	56 400 kr
10 000 000 kr	939 800 kr	1 406 400 kr
100 000 000 kr	9 939 800 kr	14 906 400 kr

Tabellen viser ganske enkelt at å fjerne arveavgiften er det samme som å subsidiere de aller rikeste arvingene med svært store verdier. For en moderat arv på rundt en million kr. betales det i dag 40 000 kr. i arveavgift. For en arv på ti millioner betales det i dag rundt én million kr. i arveavgift. For en arv på 100 millioner betaler arvingene i dag en arveavgift på nesten 10 millioner kr.

En fjerning av arveavgiften vil helt konkret bety at alle rikeste arvingene får en millionsjekk fra de borgerlige partiene.

²⁰ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Budsjett/2008-2009/innb-200809-001/4/#a5.2>

Skattecutt eller velferdsstat?

Summen av disse skattecuttene betyr at en borgerlig regjering bestående av FrP og Høyre vil gi de rikeste betydelig lavere skatt. Fjerning av formuesskatt, fjerning av arveavgift og reduksjon av toppskatten kan koste opp rundt 15 mrd kr, muligens opp til 18 mrd kr²¹.

Dette er penger som staten går glipp av, og som derfor ikke kan brukes til skole, helse, barnehager og omsorg. Hvor mange stillinger kunne disse pengene vært brukt til?

Tabellen under viser hvor mye ulike yrkesgrupper i offentlig sektor koster (2008-tall, gjennomsnitt for yrkesgruppen).

Gjennomsnittlige brutto inntekt og lønnskostnader²², diverse yrkesgrupper i offentlig sektor, 2008²³

Yrke	Så mye tjener de i snitt ²⁴	Så mye koster et årsverk (2008) ²⁵
Sykepleier (staten) ²⁶	408.852 kr	490.622 kr
Lærer grunnskole	376.884 kr	452.261 kr
Lærer vgs.	387.288 kr	464.746 kr
Førskolelærer ²⁷	335.000 kr	402.000 kr
Omsorg	347.556 kr	417.067 kr

Anslagene viser at kostnadene ved et årsverk i offentlig sektor varierer mellom om lag 400.000 og 500.000 kroner i snitt²⁸. Om man bruker 500.000 kroner som gjennomsnittlig kostnad for et årsverk (dette er altså et høyt anslag) tilsvarer et skattecutt på 15 mrd kr. om lag 30.000 årsverk innen offentlig velferd som skole, sykehus og utdanning²⁹.

²¹ Å fjerne formuesskatten betyr at det offentlige vil gå glipp av 12,7 mrd kr. Å fjerne arveavgiften betyr at det offentlige går glipp av 1,1 mrd kr. FrPs forslag på å fjerne toppskatten koster 3,9 mrd kr., mens Høyres forslag om å redusere den koster 1,2 mrd kr. Skatteeffektene er hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-1-2008-2009-/4.html?id=529324>

²² Lønn er "... kontante godtgjørelser for utført arbeid fra arbeidsgiver til arbeidstaker. Omfatter derfor ikke naturalytelser, forsikringer, pensjonsordninger, trekkfrie utgiftsordninger og lignende" (<http://www.ssb.no/lonn/>).

²³ Kilde: SSBs statistikkdatabase, <http://www.ssb.no/lonn/>, gjennomsnittlig månedslønn x 12 (unntatt førskolelærere).

²⁴ Lønn er "... kontante godtgjørelser for utført arbeid fra arbeidsgiver til arbeidstaker. Omfatter derfor ikke naturalytelser, forsikringer, pensjonsordninger, trekkfrie utgiftsordninger og lignende" (<http://www.ssb.no/lonn/>).

²⁵ Gjennomsnittlig årlig lønn tillagt 20 prosent (anslag for å ta høyre for sosiale utgifter og arbeidsgiveravgift).

²⁶ Sykepleiere og spesialsykepleiere

²⁷ SSB sin database har ikke tall for førskolelærere, slik at estimatet er basert på at førskolelærere tjener rundt 40.000 mindre enn lærere i grunnskolen (kilde:

http://www.utdanningsforbundet.no/UdfTemplates/Page_36917.aspx). Ifølge SSB hadde en førskolelærer en gjennomsnittlig årslønn på 291.600 kroner i 2005 (<http://www.dinside.no/364235/altfor-daarlig-betalt>).

²⁸ Dette er gjennomsnitt, slik at de som har lengre ansiennitet kan ha høyere lønn, mens en nybegynnerlønn selvsagt vil være lavere enn de snittallene som her er presentert.

²⁹ FrP har lovet 50 mrd i skattelette om de kommer i regjering, som ville tilsvare om lag 100.000 ansatte, kilde: http://aftenbladet.no/innenriks/politikk/valg/1032820/Frp-talsmann_lover_50_mrd_i_skattelette.html

2. Rederiskatt

I 2007 varslet finansminister Kristin Halvorsen at hun startet innkrevingen av en tidligere ubetalt skatteretning fra rederiene på 21 mrd kr., over ti år. Verken Høyre eller FrP ønsket å kreve inn disse pengene. Samme år mottok disse to partiene over to millioner i partistøtte fra rederimiljøer.

Fremskrittspartiet stemte imot fordi de mente det stred mot Grunnlovens paragraf 97 om at ingen lover skal gis tilbakevirkende kraft. Høyre stemte mot fordi de ville utrede hvorvidt forslaget var grunnlovsstridig³⁰.

Både Wilhelm Wilhelmsen, Jacob Stolt Nielsen, Norges Rederiforbund og Oslo Rederiforbund er blant FrPs største økonomiske bidragsytere, med til sammen over en halv million kr.³¹. Av Høyres mest viktige bidragsytere er også mange rederitilknyttede miljøer, som I. M. Skaugen, Norges Rederiforbund, Leif Høegh & Co, Wilh Wilhelmsen, Inge Steensland og Barque Investment³², med nesten 1,5 millioner kr. i støtte.

Tabell: Rederimiljøer som gir partistøtte til Høyre og FrP³³.

Bedrift/person	Støtte til Høyre	Støtte til FrP
Wilh. Wilhelmsen	150.000 kr	75.000 kr
Jacob Stolt Nielsen		100.000 kr
Norges Rederiforbund	300.000 kr	300.000 kr
Oslo Rederiforbund		100.000 kr
I. M. Skaugen	500.000 kr	
Leif Høegh	250.000 kr	
Barque Investment	100.000 kr	
Inge Steensland (skipsmegler)	40.000 kr	
Anders Wilhelmsen (skipsmegler)	100.000 kr	
SUM	1.440.000 kr	575.000 kr

En regjering bestående av Høyre og FrP vil derfor kunne møte store forventninger fra rederimiljøene om å stryke den enorme skattegjelden, slik disse partiene har stemt for. Per 2010 skylder rederiene fortsatt 11,2 mrd kr.

En rekke rederier vil også ha interesser i at en borgerlig regjering stanser det arbeidet som den rødgrønne regjeringen har startet mot skatteparadiser. Her vil de kunne få støtte fra FrP. "Skatteparadiser skaper en sunn skattekonkurransen (...) Vi burde derfor heller hylle skatteparadisene", sa Gjermund Hagesæter (FrP) i mars 2008³⁴.

³⁰ <http://www.dn.no/forsiden/naringsliv/article1252466.ece>

³¹ <http://www.partifinansiering.no/data/0050000.html> (2007-tall)

³² <http://www.partifinansiering.no/data/0060000.html> (2007-tall)

³³ Kilde: www.partifinansiering.no, tall for 2007 (som er siste tilgjengelige år)

³⁴ <http://e24.no/makro-og-politikk/article2288943.ece>

3. Likelønnpott

Det er lite trolig at en regjering av Høyre og FrP vil støtte en statlig, ekstra likelønnpott i lønnsoppgjørene. FrP mener at "det er ikke en offentlig oppgave å utjevne lønnsforskjeller som naturlig oppstår i arbeidsmarkedet." (side 10). Høyres svar på forslaget om en likelønnpott er noe de kaller en "kompetansepott", som i praksis framstår som å prioritere høyt utdannede på bekostning av for eksempel lavtlønnede ufaglærte, og ikke noen ekstra midler.

Spørsmålet om å opprette en ekstra, statlig likelønnpott for kvinnedominerte yrker har vært debattert våren 2009. Deler av bakgrunnen for dette er forslaget om en slik statlig pott fra likelønnskommisjonen, en kommisjon som den rødgrønne regjeringen opprettet. SV har programfestet en slik statlig likelønnpott.

Spørsmålet er hva en regjering av FrP og Høyre vil gjøre i forhold til likelønnpott.

FrP fikk en del oppmerksomhet i debatten da partilederen deres gjorde likelønn til en hovedsak i sin landsmøtetale mai 2009. Likelønnpott er imidlertid ikke nevnt med ett ord i FrPs program. Her heter det snarere at "det er ikke en offentlig oppgave å utjevne lønnsforskjeller som naturlig oppstår i arbeidsmarkedet." (side 10). Det kan derfor virke som om engasjementet for likelønn, forstått som en ekstra, statlig likelønnpott, ikke er særlig stort i FrP. Mangelen på et slikt engasjement finner stor gjenklang i det FrP har sagt tidligere. Da forslaget om likelønnskommisjon ble behandlet første gang i Stortinget, skrev FrP at de var "... av den oppfatning at samfunnet ikke kan vedta seg frem til en bedre likestilling mellom kvinner og menn, og at det norske samfunnet er et av de samfunn i verden hvor likestillingen har kommet lengst og hvor det i dag er full likestilling mellom kvinner og menn. Dette har skjedd i tråd med en naturlig samfunnsutvikling hvor alle har hatt like rettigheter og muligheter. FrP vil derfor ta avstand fra alle former for kvotering av kjønn, enten det er til folkevalgte organer, til offentlige stillinger eller påtvunget private gjennom lovgivning"³⁵.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2008 ble de samme synspunktene fra FrP fulgt opp. Her het det fra FrP at de "er av den oppfatning at det er en for sterk vektlegging på tiltak for å fremme likestilling. Slike tiltak er unødvendige og vil i en del tilfeller hindre reell likestilling. Prinsipielt mener disse medlemmer at det er en selvfølge at man får lik lønn for likt arbeid. Likevel vil disse medlemmer ta avstand fra at man skal tildeles stillinger etter kjønn, men at det burde være en selvfølge at stillinger tildeles etter kompetanse. Disse medlemmer finner det derfor ikke nødvendig å bruke store summer på likestillingsprosjekter i regi av det offentlige"³⁶.

Høyre støtter tilsynelatende en likelønnpott, som de kaller en "kompetansepott" for utdanningsgruppene. Fra Høyres hjemmesider³⁷ heter det at Høyre mener

³⁵ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2004-2005/inns-200405-252/5/>

³⁶ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Odelstinget/2004-2005/inno-200405-070/2/>

³⁷ Se <http://www.hoyre.no/artikler/2009/4/1240915475.52>

- Det må etableres en "kompetansepott" i oppgjørene i offentlig sektor i årene fremover som fører til et lønnsloft for utdanningsgruppene.
- Utdanningsgruppene må i oppgjørene prioriteres foran lavinntektsgruppen i offentlig sektor.
- Partene bør også legge opp til større andel av tilleggene i de lokale oppgjør

Erna Solberg uttaler at "vi vil bruke de samme virkemidlene, nå de samme gruppene, men mener at behovet for flere sykepleiere, lærere og personer med høy utdannelse i offentlig sektor handler om kvalitet i tjenestene".

Det er derfor uklart om Høyre mener at disse pengene skal komme på toppen av ordinære oppgjør i form av en ekstra pott, eller om de skal komme ved å prioritere høyt utdannede på bekostning av for eksempel lavtlønnede ufaglærte. Formuleringen "utdanningsgruppene må i oppgjørene prioriteres foran lavinntektsgruppen i offentlig sektor" peker klart i retning av det siste, selv om Solberg presiserer at hun "vil bruke de samme virkemidlene" (formodentlig som Likelønnskommisjonen). Høyre presenterer heller ikke forslaget som en likelønnsrett slik likelønnskommisjonen har foreslått, men som "Høyres svar på kravet om en likelønnsrett"³⁸.

4. Rettigheter for ansatte

Rundt ti prosent er midlertidig ansatt i dag i Norge³⁹, om lag 320.000 personer. FrP og Høyre er enige om at det bør bli økt adgang til midlertidige ansettelser. FrP skriver i programmet at de vil "myke opp regler for midlertidig ansettelse" (side 12), og Høyre skriver de vil "utvide adgangen til midlertidig ansettelser" (side 21)⁴⁰. Det betyr at vi må regne med at tallet på midlertidige ansatte går opp, enten ved at folk som starter i en ny jobb i større grad vil tilbys midlertidig ansettelse fremfor fast jobb, og/eller at de må gå lenger tid som midlertidig ansatte før de har krav på fast ansettelse.

Retten til fast jobb er i dag hjemlet hovedsaklig i Arbeidsmiljøloven og Tjenestemannsloven, samt i enkelte særlover for enkelte grupper av ansatte, som for eksempel Universitets- og høyskoleloven. I dag er det lov å gi folk i privat sektor opp til fire års midlertidig ansettelse, mens ansatte i universitets- og høyskolesektoren kan i dag gå i tre år i midlertidig stilling.⁴¹ Tjenestemenn og -kvinner i offentlig sektor skal som hovedregel gis fast ansettelse.

³⁸ Se <http://www.hoyre.no/artikler/2009/4/1240915475.52>

³⁹ <http://www.lo.no//Presse/Pressemeldinger/Fremskrittspartiets-programforslag/>

⁴⁰ Et argument for midlertidige ansettelser er gjerne at dette er porten inn til fast ansettelse (se for eksempel Bondevik II-regjeringens forslag om økt adgang til midlertidig ansettelse Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven), kapittel 16). Imidlertid viser tall at bare ca en tredjedel av de midlertidig ansatte kommer over i fast arbeid, mens de to resterende to tredjedeler er "fanget" i en tilværelse hvor de arbeider under mye dårligere vilkår enn resten av arbeidsstokken, se http://rikspolitikk.origo.no/-/bulletin/show/309209_hoeyre-vil-ha-flere-midlertidig-ansatte. Retten til fast jobb er i dag hjemlet hovedsaklig i Arbeidsmiljøloven og Tjenestemannsloven, samt i enkelte særlover for enkelte grupper av ansatte, som for eksempel Universitets- og høyskoleloven.

⁴¹ For ansatte i privat sektor gjelder Arbeidsmiljølovens § 14-9, som sier at *Arbeidstaker skal ansettes fast*, men at midlertidig ansettelse er tillatt hovedsakelig bare a) *når arbeidets karakter tilsier det og arbeidet atskiller seg fra det som ordinært utføres i virksomheten, eller b) for arbeid i stedet for en annen eller andre (vikariat), samt at (5) For arbeidstaker som har vært sammenhengende midlertidig ansatt i mer enn fire år kommer reglene om oppsigelse av arbeidsforhold til anvendelse*. For ansatte i offentlig sektor gjelder tjenestemannsloven, som sier at *Tjenestemann skal tilsettes fast, med mindre a) tjenestemannen trengs bare for et bestemt tidsrom eller for*

Det er vanskelig å vite hvordan slike forslag konkret vil bli utformet, men da Høyre var i regjering sist la de fram forslag om spesielt tre endringer:⁴²

- En generell adgang til å gi ansatte midlertidig ansettelse i opp til ett år.
- En ny bestemmelse om adgang til midlertidig ansettelse dersom «arbeidstakeren bare trengs for å utføre et bestemt oppdrag», og
- Universitets- og høyskoleansatte kan gå i fire år i midlertidig stilling⁴³

Hos FrP heter det også at de vil "gjennomgå offentlige ytelser slik at de stimulerer til økt arbeidsdeltagelse" (side 52), mens Høyre vil "stille strengere krav for trygdeytelser" (side 33). Kombinasjonen av dette kan raskt bety kutt i ledighetstrygden i et forsøk på å tvinge arbeidsløse på jobb (uavhengig om det finnes jobb til dem eller ikke). Da Høyre satt i regjering sist fjernet de med støtte fra FrP feriepengene for arbeidsledige, som i praksis var å kutte ledighetstrygden med 9,5 prosent. I tillegg økte de antall dager før trygd blir utbetalt fra tre til fem, samt øke kravet til lønn man må ha før man kunne få dagpenger⁴⁴.

FrP skriver i arbeidsprogrammet at "Det er (...) nødvendig å fornye enkelte lover og regler som regulerer arbeidslivet...". Det kan i utgangspunktet virke uklart hvordan dette skal tolkes og hva dette betyr. Partiet har imidlertid ved tidligere anledninger hatt mer presise og åpenbare angrep på viktige rettigheter og velferdsgoder for arbeidslivet blant annet når det gjelder sykelønnsordningen, avtalefestet pensjon, beskyttelse mot ubekvem arbeidstid og urimelig overtid, beskyttelse mot urimelige oppsigelser og arbeidsledighetstrygden.⁴⁵

Fremskrittspartiet og Høyre har stemt mot innsynsrett for tillitsvalgte i lønns- og arbeidsvilkår etter allmenngjøringsforskrifter hos virksomhetens oppdragsgivere. Argumentet er at "kontroll med forskriftsbestemmelser er og skal være en offentlig oppgave".

I sitt alternative statsbudsjett for 2009 kutter FrP 58 millioner i budsjettene til både Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet, som skal passe på at folk ikke utsettes for farlig arbeidsmiljø og utnyttes. Om dette blir politikken, blir det mindre kontroller av at arbeidsforhold og lønninger er lovlige.

I FrPs arbeidsprogram heter det at de vil "sørge for å ha belønningsordninger for personer med lavt sykefravær". Det betyr altså at de som er friske skal få høyere lønn enn de som er syke (dette kan gjøres ved for eksempel å refundere deler av trygdeavgiften til de personene som holder sykefraværet under et visst antall dager). Dette blir det samme som å skattlegge sykdom, og et slikt opplegg kan

å utføre et bestemt oppdrag, b) Arbeidet ennå ikke er fast organisert og det derfor er usikkert hvilke tjenestemenn som trengs, eller c) Tjenestemannen skal gjøre tjeneste i stedet for en annen (vikar). For universitetsansatte gjelder § 6-5 i Universitets- og høyskoleloven at ansettelsesperioden for midlertidige stillinger ikke må vare over tre år, samt at ved utløpet av ansettelsesperioden har vedkommende krav på å bli vurdert for fast ansettelse før stillingen kunngjøres på ny.

⁴² Se forslagene på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/aid/dok/regpubl/otprp/20042005/otprp-nr-49-2004-2005-/16.html?id=396865>

⁴³ For en gjennomgang av forskjellen mellom Bondevik II og den rød-grønne regjeringen mht. arbeidsmiljøloven, se <http://www.legeforeningen.no/id/87206.0>

⁴⁴ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2002-2003/021009/1/#a1>

⁴⁵ Se <http://www.lo.no//Presse/Pressemeldinger/Fremskrittspartiets-programforslag/>

få betydelig større økonomiske konsekvenser for den enkelte enn det omfanget som for eksempel egenandeler ved legebesøk har i dag.

I arbeidsprogrammet til FrP heter det at de vil "kreve mobilitet hos arbeidssøkere", side 52). Dette betyr at arbeidsløse som ikke vil flytte på seg risikerer å miste rett til ledighetstrygd.

Streikeretten er i Norge sett på som et legitimt og demokratisk maktmiddel for å oppnå en mer rettferdig lønn for ansatte. I FrPs arbeidsprogram heter det imidlertid at "det må vurderes å innføre begrensninger i streikeretten for arbeidskraft som reelt sett ikke løper noen risiko ved en streik"⁴⁶. FrP forklarer hva dette betyr på følgende måte: Ansatte i privat sektor vil alltid måtte balansere ønsket om streik opp mot faren for at bedriften går konkurs av en slik streik. Den samme risikoen trenger ikke offentlig ansatte ta. Ansatte som "ikke løper noen risiko ved en streik" er derfor i all hovedsak de som er ansatte i offentlig sektor. Dette gjelder ikke bare lærere og ansatte i helse og omsorg, men også ansatte i politiet, som i det siste synes å ha hatt en sterk alliansepartner i FrP. Å rokke ved streikeretten i offentlig sektor må sies å innebære et betydelig brudd med norske arbeidstakers rettigheter.

Det heter videre at "det må vurderes å innføre begrensninger i streikeretten for arbeidskraft (...) som rammer mange uskyldige ved en streik uten at det står i et rimelig forhold til omfanget og betydningen av tvisten". Siden de fleste private (og offentlige) vare- og tjenestebedrifter leverer varer og tjenester til en tredjepart (kunder, pasienter, elever), kan denne formuleringen raskt bli en åpning for å innføre begrensninger i streikeretten for alle. Å rokke ved streikeretten innebærer et betydelig brudd med norske arbeidstakers rettigheter.

Det er ikke noen nødvendig motsetning mellom ryddighet i arbeidslivet og lav ledighet. Derfor har den rødgrønne regjeringen blant annet innført solidaransvar. Solidaransvar betyr at bedrifter som leier inn andre bedrifter har lønnsansvar for de ansatte som jobber i det innleide selskapet, om dette for eksempel skulle gå konkurs eller av andre årsaker ikke kunne betale lønna. Dette er både FrP og Høyre mot. En ny regjering bestående av disse to partiene kan raskt foreslå å fjerne solidaransvaret om de får bestemme.

Sentrale lønnsforhandlinger er av mange vurdert som en viktig faktor for å beholde ett av bumerkene ved den norske velferdsstaten, nemlig forholdsvis små lønnsforskjeller innenfor samme arbeidsplass og på tvers av ulike yrkesgrupper. Dette vil en borgerlig regjering kunne endre. Høyre vil "legge til rette for at en større del av lønnsdannelsen i offentlig sektor kan skje gjennom lokale forhandlinger" (side 51)⁴⁷. FrP skriver i sitt arbeidsprogram at de vil "... ha større lokal forhandlingsrett", og "ha fleksible arbeidstidsavtaler mellom arbeidstaker og arbeidsgiver". LO kommenterer svekkelsen av sentrale lønnsforhandlinger slik: "Dette er et hovedsyn som vi må 100 år tilbake i tid for å finne igjen i praktisk politikk".⁴⁸

⁴⁶ FrP sitt arbeidsprogram, side 12

⁴⁷ Dette gjelder spesielt for lærerne. Det var som kjent Høyres Kristin Clemet som flyttet forhandlingsretten for lærerne fra staten til de enkelte kommunene. I Høyres program heter det fortsatt at de vil "gi rektor utvidet myndighet til å avlønne lærere individuelt".

⁴⁸ <http://www.lo.no/Presse/Pressemeldinger/Fremskrittspartiets-programforslag/>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Den rødgrønne regjeringen har lagt fram en ny lov som skal sikre lønn, tariffavtaler, pensjonsrettigheter og ansiennitet ved anbud til alle ansatte innenfor kollektivtrafikken⁴⁹. Hensikten med loven har vært å passe på at ikke anbudskonkurransen går ut over ansattes rettigheter, spesielt dårligere pensjonsordninger og jobbusikkerhet⁵⁰. Høyre støtter dette lovforslaget under tvil, men ber regjeringen komme tilbake til Stortinget dersom loven er til hinder for "utvikling av kollektivtrafikken" (det er usikkert hva dette egentlig betyr). FrP går mot loven. Om Høyre og FrP velger å reversere denne loven kan det igjen bety grønt lys for busselskaper som vinner anbud fordi de svekker ansattes rettigheter. Om lag en tredel av fylkenes kollektivtrafikk er ute på anbud.

5. Fordelingspolitikken

En borgerlig regjering bestående av FrP og Høyre vil være enige om å arbeide for å fjerne formuesskatten, redusere toppskatten og fjerne arveavgiften, slik de har både programfestet og stemt for i Stortinget. Å avvikle disse skattene betyr ikke bare at de som har mest fra før får mer (se Kapittel 1 om Skatt), men også at det offentlige går glipp av mellom 15 og 18 mrd kr hvert år. Dette er penger som disse partiene ikke vil ha å bruke på å utvikle offentlig velferd, som skole, helse og utdanning⁵¹. 15 mrd. kr tilsvarer om lag 30.000 årsverk i offentlig sektor; lærere, sykepleiere, omsorgsarbeidere barnehageansatte og ansatte innen kulturen.

Hva kan gjøres for å redusere forskjeller framover? Og hvordan stiller FrP og Høyre seg til disse forslagene? Nylig la et utvalg oppnevnt av den rødgrønne regjeringen fram flere forslag til bedre fordeling i Norge.⁵² Utvalget ble nedsatt i 2008 for å utrede årsakene til de økende ulikhetene i Norge, og foreslå tiltak som kan bidra til jevnere fordeling. Blant de konkrete forslagene de nevner for å skape bedre fordeling i Norge er billigere barnehage/gratis kjernetid i barnehagene, høyere sosialhjelpsats, fjerning av kontantstøtta, opprettelse av likelønnsnett, økt toppskatt og økt skatt på boligformue.

Hvordan stiller FrP og Høyre seg til disse forslagene til fordelingsutvalget? Tabellen under viser en oversikt:

⁴⁹ Ved at prinsippet om virksomhetsoverdragelse skal gjelde ved alle anbud i kollektivtrafikken, se <http://www.regjeringen.no/nb/dep/sd/presesenter/pressemeldinger/2009/konkurranse-i-kollektivtransporten-loven.html?id=554128>

⁵⁰ Se http://www.transport.no/default.asp?V_ITEM_ID=9124

⁵¹ FrP har lovet 50 mrd i skattelette om de kommer i regjering http://aftenbladet.no/innenriks/politikk/valg/1032820/Frp-talsmann_lover_50_mrd_i_skattelette.html

⁵² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/presesenter/pressemeldinger/2009/kampen-mot-sosial-ulikhet-begynner-i-bar/rapport-om-okonomiske-forskjeller-i-norg.html?id=559430>

Tabell: Hvilke fordelingstiltak vil en borgerlig regjering støtte?

Tiltak	FrP mener	Høyre mener
Billigere barnehage / gratis kjernetid i barnehagene	?	Nei
Fjerne kontantstøtta	Nei	Nei
Likelønnsnett	Nei	?
Høyere sosialhjelpsatser	Nei	Nei
Økt toppskatt	Nei	Nei
Økt skatt på boligformue	Nei	Nei

En gjennomgang av arbeidsprogrammene og stemmegivning i Stortinget viser at partiene ikke støtter noen av disse seks tiltaka helhjerta. Ingen av partiene støtter gratis kjernetid i barnehagene. Begge ønsker å videreføre kontantstøtta. Begge partiene ønsker å redusere toppskatten, ikke øke den. Begge partiene er mot skatt på bolig og hytter.

Barnehager

Verken Høyre eller FrP er for gratis kjernetid i barnehager. Høyre vil snarere fjerne hele maksprisordningen, for å "stimulere til økt privat barnehageutbygging". Høyre ønsker også at barnehagene skal kunne tilby "tilleggstjenester og aktiviteter mot en økning i foreldrebetalingen." I praksis betyr dette både en økning av maksprisen og en mulighet for markerte klasseskiller i barnehagen, mellom de som har råd til de såkalte "tilleggstjenestene" og de som ikke har det. Hva slike tilleggstjenester skal være skriver Høyre ikke noe om.

FrP er mer uklare. De skriver i sitt program at de vil "sørge for billigere omsorgstilbud". FrP har også, i motsetning til Høyre, støttet den rødgrønne regjeringens siste priskutt på barnehager. Men det som forstyrrer dette bildet er en formulering i FrPs arbeidsprogram om at FrP ønsker "å sørge for likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet organiseres". Det kan altså bety å slå sammen barnehagestøtte, kontantstøtte og barnetrygd til én stor pott som så deles ut til alle barneforeldre. Dette vil i så fall kort fortalt bety at foreldre til en toåring i barnehage vil tape mer enn 10.000 kr. per måned, mens foreldre til en fireåring vil tape nærmere 4.000 kroner i måneden (se eget kapittel om Barnehage).

Fjerne kontantstøtta

Fordelingsutvalget slår fast at det å gå i barnehage er bra for barna, der legges grunnlaget for videre læring, og at unger som har gått i barnehagen har et forsprang i forhold til de som ikke har det. Fordelingsutvalget er derfor klare på at kontantstøtta bør avvikles, fordi kontantstøtta bidrar til å holde barn borte fra

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

barnehagen. Og siden det gjerne er familier med dårlig råd er de som bruker kontantstøtten mest betyr dette at det er de barna som har størst utbytte av barnehagen som dermed bruker den minst.

Verken Høyre eller FrP har programfestet å fjerne kontantstøtta. FrP vil "fornye dagens kontantstøtte gjennom søknad og kriterier hvor kontantstøtten må kunne oppfylle enkelte kriterier av hensyn til barnets ve og vel". Høyre vil "videreføre kontantstøtten for å sikre foreldrenes valgfrihet".

Sosiale trygder

Når det gjelder sosialhjelpssatser vil Høyre "stille strengere krav for trygdeytelser og sosialhjelp" (arbeidsprogram, side 32), mens FrP vil at "det skal stilles strenge krav for utbetaling av offentlige midler" (FrPs program om sosialpolitikk, side 51). Høyre vil også "føre en politikk som gjennom (...) stønadssystemer gjør at det alltid lønner seg å jobbe".

Det står ingenting i programmene til Høyre eller FrP om at trygdesatsene eller sosiale satser skal opp. Formuleringene over peker tvert i mot i retning av at det skal bli mer krevende å få sosialtrygd og trygdeutbetalinger, og at sosialtrygdene må ned for å skape en betryggende avstand mellom dem og de laveste lønningene, slik at det "lønner seg å jobbe".

Likelønnsnett

FrP fikk en del oppmerksomhet rundt likelønnsnettet da partilederen gjorde likelønn til en hovedsak i sin landsmøtetale. Saken er imidlertid ikke nevnt med ett ord i partiets program. *Her heter det snarere at "det er ikke en offentlig oppgave å utjevne lønnsforskjeller som naturlig oppstår i arbeidsmarkedet."* (side 10). Høyre ønsker en "kompetansenett" for utdanningsgruppene, i stedet for en likelønnsnett. Det synes langt på vei som om dette ikke er midler som skal komme på toppen av ordinære oppgjør, men ved å prioritere høyt utdannede på bekostning av for eksempel ufaglærte (se kapitlet om Likelønn).

Økte skatter (toppskatt, boligformue)

Verken Høyre eller FrP vil øke skatten på bolig. I Høyres arbeidsprogram heter det tvert i mot at de vil "... fjerne den særnorske formuesskatten". I FrP sitt handlingsprogram heter det at de vil "... arbeide for å fjerne formuesskatten". Ingen av partiene vil øke toppskatten. FrP sier de vil "gradvis redusere progresjonen i inntektsskatten". Høyre sier de vil "... heve innslagspunktet for toppskatten slik at folk med vanlige inntekter ikke må betale toppskatt". Dette har begge partiene også foreslått i Stortinget.

6. Barnehager

Verken Høyre eller FrP er for gratis kjernetid i barnehager. Høyre vil snarere fjerne hele maksprisordningen, for å "stimulere til økt privat barnehageutbygging". Høyre ønsker også at barnehagene skal kunne tilby "tilleggstjenester og aktiviteter mot en økning i foreldrebetalingen." I praksis betyr dette både en økning av maksprisen og en mulighet for markerte classeskiller i barnehagen, mellom de som har råd til de såkalte "tilleggstjenestene" og de som ikke har det. Hva slike tilleggstjenester skal være skriver Høyre ikke noe om.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

FrP er mer uklare på spørsmålet om lavere barnehagepriser. De skriver i sitt program at de vil "sørge for billigere omsorgstilbud". FrP har også, i motsetning til Høyre, støttet den rødgrønne regjeringens siste priskutt på barnehager. Det som likevel forstyrrer dette bildet er en formulering i FrPs arbeidsprogram om at FrP ønsker "å sørge for likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet organiseres".

Dette siste kan leses som at kontantstøtte, barnehagestøtte og barnetrygd skal legges i én kurv og deles ut per familie, uavhengig av antall barn, og uavhengig av om barn er i barnehage eller ikke. Det er vanskelig å se hvordan en slik trygd kan gjøre barnehagene noe annet enn dyrere, siden den støtta som i dag går til drift av barnehager med FrP skal deles med de foreldrene som ikke har sine barn i barnehage.

Hva vil dette bety i praksis? Hvor mye vil barneforeldre få utbetalt? Hva vil en barnehageplass koste om FrP får bestemme?⁵³

La oss først legge sammen det som staten bruker årlig på barnehager, barnetrygd og kontantstøtte. Summen av barnehagesatsinga, barnetrygd og kontantstøtte utgjør i 2009 rundt 40 mrd kr. (se tabell).

Tabell: Direkte og indirekte støtte til barneforeldre (2009)

Direkte og indirekte støtte til barneforeldre (2009)	
Barnehager	24,3 mrd kr
Barnetrygd	14,5 mrd kr
Kontantstøtte	1,5 mrd kr
Til sammen:	40,3 mrd kr

La oss deretter fordele dette beløpet per barn. Det var 1,1 millioner barn i Norge i januar 2009⁵⁴. Om man fordeler 40,3 mrd kr. på disse blir det 36.636 kr. per person, eller rundt 3.000 kr. i måneden per barn i "FrPs barnetrygd".

Om direkte og indirekte støtte til barneforeldre barnestøtte fordeles ut som en lik overføring vil altså hvert barn gi familien 3.000 kr. i måneden. De som vil tjene mest på dette, er foreldrer som i dag har barn i skolepliktig alder, dvs. fra seks til 18 år. Disse mottar i dag kun en barnetrygd på 970 kr. måneden. Med FrPs opplegg vil disse få mer enn 2.000 kr. ekstra utbetalt hver måned per barn. Enslige forsørgere får i dag ytterligere 970 kr. i utvidet barnetrygd i tillegg til barnetrygda, og vil med 3.000 kr i måneden med FrP få drøyt 1.000 kroner

⁵³ Utgangspunktet for en slik beregning er at FrP ikke sier noe om at de vil aldersfordele denne støtten (for eksempel at småbarnsforeldre skal få mer enn de med eldre barn), kun at de vil "sørge for likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg". Vi tar derfor som utgangspunkt den offisielle definisjonen på barn, som er de under 18 år, som også er aldersgrense for barnetrygda. Vi må også legge til grunn at likhet i overføringene til "den enkelte familie" ikke betyr at hver familie skal få like mye, uavhengig av antall barn, selv om setningen lett kan oppfattes slik. Lenger nede i rapporten ser vi på hva som blir resultatet om vi bare fordeler ut kontantstøtte og penger brukt på barnehager til barn i alderen 1-5 år.

⁵⁴ http://www.ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2009/bef/

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

ekstra i måneden (altså bare få halvparten av den økningen samboende foreldrepar ville få).

De som har barn i alderen ett til tre år hjemme med kontantstøtte og barnetrygd vil tape rundt 1.300 kr. i måneden. Kontantstøtten er på 3303 kr. i 2009⁵⁵, og barnetrygd på 970 kroner. Mot 4.273 kroner i dag per måned vil de med FrP få utbetalt rundt 3.000 kroner, altså 1.300 kroner mindre i måneden.

De som vil tape mest på dette er småbarnsforeldre med barn i barnehage. Spesielt gjelder dette de minste barna. Småbarnsforeldre taper med andre ord nesten 10.000 kroner i måneden med FrP.

Dette skyldes at en fullpris barnehageplass for ett barn i alderen 0-2 år koster i snitt 14.181 kr i måneden.⁵⁶ Siden foreldrene betaler makspris på 2330 kroner, er hver av disse barnehageplassene i snitt støttet med rundt 11.851 kr. i måneden⁵⁷. I tillegg kommer barnetrygda på 970 kr. Til sammen støttes foreldre med småbarn i barnehage i snitt 12.821 kr. per måned⁵⁸. Dette vil FrP erstatte med en månedlig trygd på 3.000 kr.

Tabell: Forskjellen mellom dagens ordning og FrPs politikk for foreldre med toåring i barnehage, kroner per måned

	Dagens ordning	Med FrP
Støtte til barnehageplass (snitt)	11.851 kr	0 kr
Barnetrygd	970 kr	3.000 kr
Sum	12.821 kr	3.000 kr

: Småbarnsforeldre med 2-åring i barnehage taper 9.821 kr per måned med FrP

De som har ett barn på fire år i barnehage vil tape 4.000 kroner i måneden. Det er fordi en barnehageplass for fireåringer i dag er støttet med rundt 5.982 kr. per måned⁵⁹, og fordi barnetrygden er på 970 kr. per måned. Det blir til sammen 6.952 kr. per måned i direkte og indirekte støtte. Dette vil FrP erstatte med en månedlig trygd på 3.000 kr.

⁵⁵ 39 636 kr. per barn per år

⁵⁶ Summen av statlig og kommunal finansiering utgjør om lag 156 000 kr. på årsbasis

⁵⁷ For 3-åringer utgjorde summen av statlig og kommunal finansiering om lag 106 000 kr. på årsbasis.

⁵⁸ Maksprisen i barnehagen er 2.330 kr. per måned. Den gjennomsnittlige årlige foreldrebetalingen i 2008 var 24 477 kr. per barn. Gjennomsnittlig årlig foreldrebetaling er noe lavere enn maksimalprisen pga. moderasjonsordninger.

⁵⁹ En barnehageplass for fireåringer koster i dag i snitt rundt 8.200 kr. i måneden, som er summen av årlig offentlig støtte (65.800 per år) og foreldrebetaling til makspris (24.477 kr.) fordelt på elleve måneder. Se forøvrig forrige fotnote.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Tabell: Forskjellen mellom dagens ordning og FrPs politikk for foreldre med fireåring i barnehage, kroner per måned

	Dagens ordning	Med FrP
Støtte til barnehageplass (snitt)	5.982 kr	0 kr
Barnetrygd	970 kr	3.000 kr
Sum	6.952 kr	3.000 kr

: Småbarnsforeldre med fireåring i barnehage taper 3.952 kr pr måned med FrP

Fra barnehagestøtte til "monstertrygd"

FrPs program sier at partiet vil "sørge for likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten...". Vi har i det ovenstående forutsatt at dette betyr en lik barnetrygd til alle, uten aldersdifferensiering.

Om FrP likevel skulle velge å aldersdifferensiere barnetrygden sin vil selvsagt resultatene bli svært annerledes. La oss i det følgende anta at alle pengene som i dag brukes på barnehage og kontantstøtte fordeles ut til foreldrene til de 296.778 barna som er i alderen fra og med 1 til og med 5 år. Det brukes årlig 25,8 mrd kroner på kontantstøtte og barnehage.

En slik fordeling gir 25,8 mrd kroner fordelt på 296.778 barn = 89.933 kr per barn i året, eller 7.444 kroner i måneden. I tillegg kommer dagens barnetrygd på om lag tusen kroner i måneden.

Til sammen betyr dette at foreldre med barn i barnehagealder vil få en barnetrygd / kontantstøtte på 100.973 kroner i året per barn; eller 8.414 kroner hver måned.

For fireåringer i barnehage vil foreldrene komme ut omtrent på null om de velger barnehage, dvs. at trygden akkurat dekker barnehagen (i snitt 8.200 per måned), inkludert at dagens barnetrygd på 970 kr per måned forsvinner.

Dette er penger som de "tar" fra foreldrene til de minste barna. Barnehage for en toåring vil i snitt koste 156.000 kroner i året (14.181 kr per måned, elleve måneder), som betyr at foreldrene må betale nesten 6.000 kroner av egen lomme hver måned (mot 2.330 i dag, ikke inkludert dagens barnetrygd på 970 kroner som kommer til "fratrekk").

Det er uansett grunn til å tro at en slik enorm kontantstøtte på over 100.000 kroner i året, i kombinasjon med full barnehagepris, kan føre til at langt færre foreldre enn i dag vil ønske å ha sine barn i barnehagen (se eget kapittel om Fordeling).

7. Finanskrise

I Høyres og FrPs arbeidsprogrammer er verken finanskrisa eller årsakene til den nevnt. Ingen av programmene nevner behovet for sterkere regulering av finanssektoren.

Tvert i mot står spesielt FrP for en omfattende privatisering og deregulering på linje med den som nettopp var blant de viktigste årsakene til finanskrisa. FrP vil "liberalisere økonomien for å skape større vekst og mer velferd" og "sikre bedriftene handlingsrom uten politisk innblanding", banker og finanssektoren ikke unntatt (side 7 og 8).

FrP vil riktignok "sikre et uavhengig, effektivt og kompetent kredittilsyn" (arbeidsprogrammet side 7)⁶⁰, men de vil samtidig slippe fri handelen med verdipapirer gjennom å liberalisere en rekke restriksjoner, herunder "... konsesjons-, løyve- og bevillingsbestemmelser, samt restriksjoner på etablering og lokalisering av nye virksomheter (om handelsnæringa, fra arbeidsprogrammet side 16).

Høyre har i stor grad tonet ned sin liberalistiske profil i arbeidsprogrammet, og verken ord som "privatisere" eller "liberalisere" finnes i deres arbeidsprogram⁶¹.

8. Privatisering og konkurranseutsetting⁶²

FrP og Høyre er enige om å privatisere vannkraft, sykehus, skoler og Posten⁶³. Det kan åpnes for at private får full utfordringsrett på alle offentlige tjenester.

Bare én prosent av det norske folk ønsker at norsk vannkraftressurser skal selges til utlandet⁶⁴. Likevel sier FrP at de ønsker å børsnotere Statkraft, selskapet som kontrollerer over halvparten av de norske vannkraftressursene, og deretter gjennomføre et nedsalg til 51 prosent. Høyre har tidligere sagt at de er åpne for nedsalg⁶⁵. I programmet deres heter det at de vil "reducere det statlige eierskapet i norsk næringsliv betydelig".

Da Høyre satt i regjering i 2001-2005 la de fram en eierskapsmelding hvor de omdannet Statkraft til aksjeselskap fra statsforetak (SF). I denne meldingen skrev de også at de var åpne for nedsalg eller fusjon. Her heter det at "Regjeringen vil være åpen for industrielle løsninger der Statkraft inngår, og der staten ikke lenger vil være eeneier". Statkraft-konsernet er Nordens tredje største produsent av elektrisitet, og Europas nest største målt i fornybar energiproduksjon. Det jobber rundt 2.000 personer i selskapet. Totalt disponerer Statkraft-konsernet kraft fra 132 vannkraftverk i Norge. I tillegg eier Statkraft 19

⁶⁰ Et programpunkt som ble lagt til i programprosessen etter at de hadde fått svært mye kritikk for å ha forslå kutt i Kredittilsynet i sine alternative statsbudsjetter

⁶¹ Høyre er kanskje mest eksplisitt når det gjelder utsalg av statlig virksomhet. Her heter det at Høyre ønsker å "reducere det statlige eierskapet i norsk næringsliv betydelig" (side 20). Se detaljer i eget avsnitt i denne rapporten om Privatisering og konkurranseutsetting.

⁶² Store deler av dette kapitlet bygger på hva FrP og Høyre mente da Stortinget behandlet den rødgrønne regjeringas eierskapsmelding "Et aktivt og langsiktig eierskap", se <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Innstillinger/Stortinget/2006-2007/inns-200607-163.pdf>

⁶³ Privatisering er her forstått som enten å selge ut det som er offentlig eid, eller å aktivt sørge for at private aktører styrkes på bekostning av det offentlige.

⁶⁴ <http://www.kraftnytt.no/default.asp?page=21869&article=29073>

⁶⁵ "Regjeringen vil være åpen for industrielle løsninger der Statkraft inngår, og der staten ikke lenger vil være eeneier", fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/nhd/dok/regpubl/stmeld/20012002/stmeld-nr-22-2001-2002-/9.html?id=327042>, St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap, lagt fram av Bondevik II og statsråd Ansgar Gabrielsen (H).

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

kraftverk i Sverige og fire i Finland. Statkraft eies i dag 100 prosent av den norske stat.

Da Stortinget behandlet den rødgrønne regjeringens eierskapsmelding i 2007 flagget Høyre imidlertid ingen klare synspunkter på salg av Statkraft, med unntak om et felles forslag med FrP, Venstre og KrF hvor de ber regjeringen om å "...legge frem en egen melding innen våren 2008 om hvordan det norske private eierskapet kan styrkes" (uten å nevne noen enkeltelskaper konkret)⁶⁶.

Tabellen under viser en oversikt over hvordan FrP og Høyre har stemt i Stortinget over ulike selskaper, eventuelt programformuleringer.

⁶⁶ <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Innstillinger/Stortinget/2006-2007/inns-200607-163.pdf>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Tabell: Høyre og FrPs planer med ulike selskaper. Kilder: Stortingets behandling av Eierskapsmeldingene (2002 og 2007), Eiermelding om NSB, Eiermeldingen om Posten, Eiermeldingen om NRK⁶⁷.

Selskap	FrP	Høyre
Statkraft	Børsnotering og ned salg fra 100 til 51 prosent	Åpne for ned salg eller fusjon (fra eierskapsmeldinga 2002)
Posten		Statlig ned salg
Sykehus	Offentlige tjenester kan overlates til frivillige eller kommersielle aktører	Gi private aktører mulighet til å utføre flere oppgaver på vegne av den offentlige helsetjenesten
NSB	Statlig ned salg og børsnotering (fra egen sak om NSB)	Støttet ikke FrP i Stortinget (men se NSB eiendommer)
NSBs eiendommner	Selge ut all NSBs eiendomsmasse som "man ikke har behov for".	
Nettbuss		Salg
NRK	Oppsplitting og ned salg. Avvikle lisensen.	Avvikle lisensen.
Flytoget		Salg (100 prosent)
Telenor	Fra 53,96 til 34 prosent	Ned salg til 51 prosent, 34 prosent ved fusjon (aksjer som betaling)
Statoil	Ønsket tidligere ned salg av Statoil fra 70,9 til 34 prosent. Etter fusjonen og 67 prosent statlig eierskap har FrP ikke flagget ønsker om ned salg	Ønsker en eierandel på 51 prosent
Yara		Ned salg fra 36,21 til 34 prosent
Baneservice		Salg (100 prosent)
Cermaq		Salg (100 prosent)
BaneTele		Salg (50 prosent)
Statskonsult		Salg (100 prosent)
"Utvalgte deler av Statskogs produktive skogeiendommer"		Salg
Kongsberg Gruppen		Ned salg fra 50 til 34 prosent
Entra	Ned salg fra 100 til 34 prosent	Salg (100 prosent)
Mesta	Børsnotering og salg av 100 prosent	Ned salg til 34 prosent
SAS	Salg (14,3 prosent)	Støttet ikke FrP i Stortinget
Norsk Hydro	Ned salg fra 43,82 til 34 prosent	Støttet ikke FrP i Stortinget
ENOVA	Avvikle (100 prosent)	Støttet ikke FrP i Stortinget
Simula Reserach Laboratory	Ned salg fra 100 til 60 prosent	Støttet ikke FrP i Stortinget
Statsskog	Overføres til kommunene	Støttet ikke FrP i Stortinget
UNinett	Selges	Støttet ikke FrP i Stortinget

En børsnotering og privatisering av Statkraft vil bety at enorme verdier legges over på private hender. Om Høyre og FrP skulle børsnotere Statkraft er det ingenting som vil hindre en rekke store utenlandske selskaper å kjøpe seg opp. En børsnotering vil derfor bety at norsk vannkraft raskt kan komme på utenlands eie. De mest opplagte kjøperne vil være tyske EON og svenske Vattenfall. Finansminister Kristin Halvorsen har tidligere uttalt at "De borgerlige vil bare selge for å selge", og sier at ned salg er det samme som å selge selskapene ut av

⁶⁷ For referanser, se bakerst. Se også <http://e24.no/makro-og-politikk/article2581031.ece>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

landet. "Kjøperne vil i stor grad være utenlandske kapitalister og utenlandske fond", sier hun⁶⁸.

At norsk vannkraft i dag er overveiende grad offentlig eid skyldes blant annet en ordning som kalles hjemfall, som betyr at vannkraft i privat eie skal "falle hjem" til staten etter noen år, vanligvis 60 år. En rekke private vannkraftanlegg står for tur til å falle hjem i de nærmeste årene, og noen av selskapene som eier denne kraften (blant annet Hydro) har lobbet sterkt for å videreføre dette gunstige private eierskapet. Grunnen til dette er nok blant annet at et eierskap til krafta betyr at selskapene står fritt til å kunne selge krafta videre på markedet, fremfor å bare bruke den i industriproduksjon. SV mener derfor at kraften skal være offentlig eid, at hjemfallet skal opprettholdes og at industrien som trenger kraft til produksjon heller kan få rimeligere kraft i avtaler med staten, i bytte mot forpliktende miljøtiltak (for eksempel tiltak for å redusere bruken av kraft).

FrP og Høyre støtter imidlertid Hydro i deres krav om å beholde vannkrafta privat. Disse partiene har sagt at private som i dag eier kraft skal kunne utsette hjemfallet til 2069 for alle kraftverk som faller hjem i årene framover⁶⁹. En slik utsettelse betyr imidlertid at hjemfallsinstituttet i praksis er dødt, og at det vil ligge store forventninger om å beholde anleggene private også etter denne datoen. Det vil i så fall dreie seg om en enorm formuesoverføring fra staten til noen få, private eiere⁷⁰.

Utenom vannkraften vil FrP og Høyre være enige om å privatisere sykehus, skoler og Posten. Når det gjelder sykehus ønsker FrP at "flere tjenester som i dag leveres av det offentlige, bør kunne konkurransestimuleres eller overlates til frivillige eller kommersielle aktører" (side 7), og "... at offentlige og private helsetjenester skal likebehandles og konkurrere på like vilkår" (side 45). Høyre ønsker "å gi flere pasienter mulighet til å benytte private helsetilbud for det offentliges regning", "gi private aktører mulighet til å utføre flere oppgaver på vegne av den offentlige helsetjenesten, f.eks. drifting av sykehus" og "gi private aktører bedre og mer forutsigbare rammebetingelser" (side 39).

Også Posten Norge vil bli privatisert. Høyre og FrP står sammen i Stortinget om å be Regjeringen om å "legge frem sak om statlig ned salg i Posten Norge AS"⁷¹. Posten Norge har 25.000 ansatte og er et av Norges største konsern, med ansatte i alle deler av landet. FrP og Høyre har sagt i Stortinget at de ønsker et ned salg i Posten Norge, men det framgår ikke hvor mye. I FrPs program 2005 – 2009 foreslås totalt privatisering, mens det nye programmet ikke nevner Posten.

⁶⁸ <http://e24.no/makro-og-politikk/article2583115.ece>

⁶⁹ Det dreier seg om 14 kraftverk, de fleste eid av Hydro og Elkem. Disse verkene skal etter planen hjemfalle til staten i perioden 2009 til 2065. De største private kraftverkene er Røldal/Suldal (hjemfaller 2022), Skagen/Fortun (2057) og Tyin (2051), alle eid av Hydro. Elkems to største private kraftverk er Siso (2026) og Svelgen (2029). Forslaget i Stortinget fra Høyre, FrP, KrF og Venstre: "Tidsbegrensede konsesjoner om erverv av eiendomsrett til vannfall gitt til private i medhold av denne lov gjelder til 1. januar 2069, se <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Odelstinget/2007-2008/inno-200708-078/3/>

⁷⁰ I og med at staten eier 43,7 prosent av Hydro, vil tilsvarende andel kraft være en overføring tilbake til staten, rundt en tredjedel. Men: Nesten alle øvrige verdier - rundt 100 TWh - vil gå til private eiere, gratis. Stein Erik Hagen og hans familie eier 23 prosent av Elkem gjennom Orkla. De ville med FrP og Høyres opplegg fått gratis strøm tilsvarende omtrent forbruket til 300 000 norske eneboliger. Utenlandske eiere, hovedsakelig amerikanske og engelske, eier rundt 40 prosent av Hydro. Disse ville alene fått rundt 54 TWh gratis av Frp og Høyre. Kilde: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article2668611.ece>

⁷¹ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2007-2008/inns-200708-210/3/>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Dersom Posten legges ut for salg så vil kjøperen ganske sikkert bli Deutsche Post, eventuelt det nye dansk-svenske postselskapet eller en annen utenlandsk postgigant.

NSB er det største norske transportkonsernet i Norge med om lag fem tusen ansatte. Et salg av NSB betyr at all drift av persontrafikk og godstrafikk vil havne på utenlandske hender. FrP har foreslått i Stortinget at regjeringa straks lager en sak om statlig nedsalg og børsnotering av NSB⁷². Høyre støttet imidlertid ikke dette forslaget i Stortinget. Begge partiene er imidlertid enige om å "selge ut all NSBs eiendomsmasse som man ikke har behov for, som ledd i å sikre selskapets kjernevirksomhet".⁷³ Partiene er også enige om å selge ut Norges eneste større nasjonale busselskap, Nettbuss.

Basert på det de to partiene er enige om i Stortinget er det også ventet salg av hele Flytoget og alle aksjene staten har i bredbåndsselskapet BaneTele. De vil også kvitte seg med konsulentselskapet Statskonsult, oppdrettsgiganten Cermaq og hele Baneservice. Baneservice bygger og vedlikeholder spor, kontaktlednings-, signal- og teleanlegg.

Partiene er enige om å selge seg ned i Yara (tidligere gjødseldivisjonen i Norsk Hydro) til 34 %, og selge seg ned i Kongsberg Gruppen ASA til 34 pst. De vil selge utvalgte deler av Statskog SFs produktive skogeiendommer.

FrP foreslår i eierskapsmeldinga nedsalg til 34 prosent i Entra Eiendom, mens Høyre vil selge hele selskapet. Entra Eiendoms hovedformål er å tilby staten lokaler. Entra eier 125 eiendommer med et areal på 1 141 000 kvadratmeter, nesten en fordobling siden selskapet ble stiftet i 2000. Det offentlige leier ca. 82 prosent av arealet. Eiendommene er verdsatt til 19,2 mrd. kr. per 31.12.2008

Høyre ønsker nedsalg av Mesta til 34 prosent, mens FrP vil selge hele selskapet. Mesta ble etablert i 2003 da produksjonsvirksomheten i Statens vegvesen ble skilt ut som eget statlig eid selskap. Det er Norges største entreprenørkonsern innen bygging, drift og vedlikehold av vei og hadde i 2007 ca. 3000 ansatte.

FrP har foreslått å børsnotere Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS for deretter å gjennomføre et nedsalg til 70 pst. statlig eierandel. De ønsker å avvikle Enova SF. De vil ha et nedsalg i Simula Research Laboratory AS til 60 pst. eierandel. De vil privatisere universitetenes nettselskap UNINETT AS.

En blå regjering vil åpne for langt flere privatskoler (se kapitlene om Skole og Distriktpolitikk).

FrP ønsker å fjerne soningskøer "... ved å la private aktører kunne drifte fengsler på oppdrag fra staten", samt å "åpne for privat fangetransport for å frigjøre politiressurser."

Det kan bli en omfattende konkurranseutsetting med en borgerlig regjering. Høyre og FrP er enige om å konkurranseutsette større deler av NSBs virksomhet.

⁷² <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-255/7/>

⁷³ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-255/7/>

I forbindelse med den siste eiermeldingen om NSB ber Høyre, FrP, Venstre og KrF regjeringen om "... å starte arbeidet med å konkurranseutsette flere jernbanestrekninger i 2009"⁷⁴.

I 2004 foreslo den borgerlige regjeringa med varm støtte fra Fremskrittspartiet å legge ned Jernbaneverkets drifts- og vedlikeholdsvirksomhet. Om lag 1000 ansatte skulle bli oppsagt. Den rødgrønne regjeringa stoppa oppsigelsene, for å beholde et statlig og nasjonalt kompetansemiljø innenfor jernbane. Norge sliter likevel fortsatt med å skaffe nøkkelkompetanse som fikk betalt for å slutte i 2005. Høyre har nå moderert seg. De vil ikke slakte Jernbaneverket, men splitte det opp i aksjeselskaper, anbudsutsette alt av drift og vedlikehold (og trolig etter hvert selge drift og vedlikehold). FrP ville i det forrige arbeidsprogrammet at staten skal leie ut jernbanenettet til private drivere. I det nye programmet er dette tatt ut.

Høyre går til valg på "nye finansieringsformer" i helse, skole og samferdsel. Dette er i praksis det samme som mer stykkprisfinansiering, økt bruk av anbud og en konkurransepolitikk som krever mer byråkrati, i form av mer tid på å både skrive og sammenlikne anbud, og mer tid på kontroll og kontraktsoppfølging (se eget kapittel om Byråkrati). En slik omdanning av offentlig sektor sies gjerne å legge til rette for økt privatisering (se kapitlene om Helse, Skole, Sykehus).

FrP og Høyre er enige om at flere statlige forvaltningsorgan bør konkurranseutsettes. I Stortinget har de stått sammen om at de "vil fristille flere statlige forvaltningsorgan og sikre markedseksposering (...). Disse medlemmer mener det er særlig på infrastruktur, innenfor vei og jernbane, samt grenseflaten mellom velferdsstaten og arbeidslivet hvor det er behov for nyskapende, bedriftsrettet tjenesteyting. Disse medlemmer mener det er viktig å få vurdert hvilke av disse områdene som kan fristilles. I den sammenheng må også effekten av en eventuell delprivatisering vurderes. Disse medlemmer ønsker å åpne for flere frivillige og private aktører innen offentlig tjenesteproduksjon"⁷⁵.

Høyre går blant annet til valg på at "nye veier skal bygges på nye måter"⁷⁶, og vil ha 22 store private prosjekter de neste ti åra. Høyre hevder at Offentlig-Privat samarbeid (OPS; private bygger, offentlige betaler) vil gi "10-15 % rimeligere enn tradisjonell utbygging", dvs. økt privatisering og anbud innenfor bygg og vedlikehold av veier. Tanken bak dette er at private løsninger skal gjøre tjenestene billigere og bedre. Men det kan være grunn til å stille spørsmålsteget ved om dette virkelig holder: Vederlagene til private skal både dekke dyrere privat rente enn det offentlige selv kunne ha lånt penger for, samt at det skal dekke inn profitt til de private. Her må konkrete undersøkelser vise hvorvidt teoriene stemmer.

Høyres dokumentasjon på at private bygger veien billigere er rapporten "Kartlegging og utredning av former for offentlig privat samarbeid, KPMG (2003)". KPMGs rapport oppsummerer erfaringene fra 250 OPS-prosjekter i England siden 1992. I følge KPMG har disse i gjennomsnitt gitt 17 prosent

⁷⁴ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-255/7/>

⁷⁵ Innst. S. nr. 321 (2008–2009) fra kommunal- og forvaltningskomiteen om ei forvaltning for demokrati og fellesskap, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-321/>

⁷⁶ Erna Solberg til Høyres landsstyre februar 2009, <http://www.hoyre.no/artikler/2009/2/1234013138.26>

offentlig innsparing. Klassekampen gikk imidlertid rapporten etter i sømmene med hjelp av britiske eksperter. Det viste seg at KPMG-rapporten bygde på *antatte* innsparinger før prosjektene var satt i gang. I tillegg framsto metodene for å beregne samfunnsøkonomi som usikre og omstridte, og det ble avdekket flere grove faktafeil i rapporten⁷⁷. KPMG er selv en av de største aktørene i OPS-bransjen.

Den norske evalueringen av OPS er utført av Transportøkonomisk institutt og Dovre viser riktignok at de tre norske "OPS-veiene"⁷⁸ bygges på kortere tid enn mange statlige prosjekter. Men dette skyldes ikke den private kapitalen i seg selv, men at prosjektene er fullfinansiert før byggingen starter. Dette har staten ikke anledning til i dag, men må delbevilge strekninger fra ett budsjettår til et annet, noe som noen ganger betyr at midlene kan stoppe opp. Rapporten konkluderer derfor med at raskere utbygging og bygging og vedlikehold i én sammenheng også kan realiseres i statlig regi, om det legges til rette for det⁷⁹, for eksempel gjennom offentlig fullfinansiering ved prosjektstart.

Utfordringsrett: Høyre skriver i sitt program at de ønsker at "private tilbydere skal kunne konkurrere om å levere offentlige tjenester på like vilkår som offentlige virksomheter" (side 49). FrP skriver at "alle skal i utgangspunktet ha anledning til å etablere en ny bedrift uten tillatelse fra det offentlige eller fra private organisasjoners side". Dette likner svært mye på det som kalles utfordringsrett for private selskaper. En slik ordning har vært brukt bl.a. i Danmark. Kjernen i den danske lovreguleringen er at private tjenesteleverandører skal ha rett til å utfordre kommunenes måte å utføre en oppgave på, og kommunen skal ha plikt til både å motta alle utfordringer og behandle dem⁸⁰. Kritikken har vært at en slik ordning først og fremst vil føre til stort press for økt privatisering. Høyres leder Erna Solberg har tidligere uttalt seg positiv til en slik ordning⁸¹, og etter et forslag fra FrP ble spørsmålet om utfordringsrett utredet og diskutert av Bondevik-regjeringen⁸², hvor Solberg gikk mot fordi "gevinsten ved å innføre en generell utfordringsrett kan bli motsvart av administrativt merarbeid i et flertall av norske kommuner" (St.prp. 66 (2002-2003), se også kapitlet i denne rapporten om Byråkrati).

9. Kommersialisering⁸³

FrP og Høyre vil være enige om å si ja til flere privatskoler. Høyre skriver i programmet at de vil "tillate at det kan opprettes friskoler dersom disse oppfyller kvalitetskravene". FrP skriver ingenting om privatskoler i sitt program, men da

⁷⁷ <http://www.klassekampen.no/16345/article/item/null>

⁷⁸ E39 Bårdshaug-Klett, E39 Lyngdal-Flekkefjord og E18 Grimstad-Kristiansand

⁷⁹ Det blir ofte hevdet at de private avlaster staten for økonomisk risiko. Men hvem som sitter med den største risiko viser seg når OPS-selskapene havarerer, for eks da Jarvis, et engelsk OPS-selskap som bygde skoler, kom i vansker og gikk konkurs: "Teachers and pupils in the 37 Norfolk County Council schools feared a long wait after a PFI scheme was abandoned last year. Schools in need of repair, which were hit by the collapse of a Private Finance Initiative project, could be bailed out by a £56m government grant." (BBC 06.01. 2005).

⁸⁰ http://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/detalj.asp?r_id=980

⁸¹ <http://www.dagbladet.no/nyheter/2002/10/25/352134.html>

⁸² St. prp. 66 (2002-2003) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004

(kommuneproposisjonen), se <http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/regpubl/stprp/20022003/stprp-nr-66-2002-2003-/18/5.html?id=208099>

⁸³ Se også kapitlet om om Privatisering og konkurranseutsetting

saken om privatskoler sist ble behandlet i Stortinget ba partiet regjeringen om å lage en "ny lov om friskoler som åpner for likebehandling mellom skoler uavhengig av [privat, ideell eller offentlig] eierskap, både hva gjelder økonomi og godkjenning av skoletilbud", som i praksis betyr full etableringsfrihet for privatskoler (se eget kapittel om Skole).

Både FrP og Høyre ønsker å gjøre de offentlige sykehusene mer markedsorienterte. Økt stykkprisfinansiering for de offentlige sykehusene og flere privatsykehus betyr at det kan bli enda mer av et opplegg hvor sykehusene prioriterer de mest lønnsomme pasientene foran de pasientene som trenger mest hjelp (se eget kapittel om Helse). FrP ønsker "... at offentlige og private helsetjenester skal likebehandles og konkurrere på like vilkår" (side 45), og at "flere tjenester som i dag leveres av det offentlige, bør kunne konkurransestimuleres eller overlates til frivillige eller kommersielle aktører" (side 7). Høyre ønsker bl.a. "å gi private aktører mulighet til å utføre flere oppgaver på vegne av den offentlige helsetjenesten, f.eks. drifting av sykehus".

FrP og Høyre er enige om å ville tillate reklame i skolebøker og sponing av skolemateriell/utstyr.⁸⁴ Da den rødgrønne regjeringa vedtok reklameforbud i skoen skreiv Høyre at de "synes det er fornuftig å utarbeide en veileder, men ønsker ikke en skjønnsmessig lovbestemmelse som skal forby et ikke-eksisterende problem", mens FrP skriver at "unge mennesker utsettes for informasjon både av kommersiell og ikke-kommersiell karakter gjennom flere kanaler og nær sagt hele tiden. Denne informasjonen er også skoleungdom beredt til å håndtere"⁸⁵.

Begge partier ønsker å innføre politisk reklame på TV.

I dag er kommunene lovpålagt å ha et SFO-tilbud (opplæringsloven), men FrP vil fjerne dette pålegget: I deres arbeidsprogram heter det at SFO bør opprettes "der det er behov for det", og at "driften av slike ordninger bør i størst mulig grad overlates til private tilbydere eller frivillige organisasjoner". De ønsker dermed å avvikle SFO som et offentlig tilbud. Det kan fort bety et dyrere eller dårligere tilbud (se mer om dette i eget kapittel om Egenandeler).

Høyre og FrP er enige om å fjerne NRKs lisensinntekter. Dette vil gjøre NRK mer avhengig av de årlige bevilgningene fra Stortinget, noe som tilhengere av lisensen mener betyr en avvikling av NRK som allmennkringkaster, i verste fall en mer reklamefinansiert og mye mer kommersiell aktør enn det vi kjenner NRK som i dag.

FrP og Høyre vil være enige om å gjennomføre dramatiske kutt i pressestøtten⁸⁶. FrP vil "redusere og på sikt fjerne pressestøtten til riksaviser" (arbeidsprogram side 75) som i praksis betyr å kutte støtten til Klassekampen, Nationen, Dagen, Dagsavisen og Vårt Land. Høyre skriver i sitt arbeidsprogram at de vil "... legge om og redusere pressestøtten" (side 14). I statsbudsjettet for 2009 kutter Høyre 26 millioner, eller rundt ti prosent, av pressestøtta.

⁸⁴ Innst. O. nr. 87 (2006-2007).

⁸⁵ Innst. O. nr. 87 (2006-2007).

⁸⁶ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Budsjett/2008-2009/innb-200809-002/4/#a16>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

FrP og Høyre er enige om at flere statlige forvaltningsorgan bør konkurransesutsettes. I Stortinget har de stått sammen om at de "vil fristille flere statlige forvaltningsorgan og sikre markedeksponering (...). Disse medlemmer mener det er særlig på infrastruktur, innenfor vei og jernbane, samt grenseflaten mellom velferdsstaten og arbeidslivet hvor det er behov for nyskapende, bedriftsrettet tjenesteyting. Disse medlemmer mener det er viktig å få vurdert hvilke av disse områdene som kan fristilles. I den sammenheng må også effekten av en eventuell delprivatisering vurderes. Disse medlemmer ønsker å åpne for flere frivillige og private aktører innen offentlig tjenesteproduksjon"⁸⁷.

Soldater fra det skandaleomsuste, private amerikanske sikkerhetsselskapet Blackwater er nå sendt ut av Irak, etter drap, rettssaker og påstander om overgrep.⁸⁸ Likevel holder FrP fast på ideen om private soldater. Fra FrPs program heter det: "Det vil derfor være hensiktsmessig å åpne for bruk av private kontraktører for å sikre hjelpearbeidere og andre i forbindelse med operasjoner i utlandet. Danmark, USA, Storbritannia og andre har valgt å benytte seg av sivile sikkerhetsselskaper for å beskytte egne tjenestemenn og annet personell, med stort hell" (arbeidsprogrammet til FrP side 7-8, vår understreking).

10. Helse

Det blir mer privatisering og økt stykkpris i sykehusene om FrP og Høyre overtar i regjering. Begge deler kan bety fare for både økende sykehusutgifter, mer byråkrati og mindre igjen for pengene på den ene siden, og et økende classeskille i helse på den andre.

Det er ingen tvil om at både FrP og Høyre vil bety flere private sykehus. FrP ønsker "... at offentlige og private helsetjenester skal likebehandles og konkurrere på like vilkår" (side 45), og at "flere tjenester som i dag leveres av det offentlige, bør kunne konkurransestimuleres eller overlates til frivillige eller kommersielle aktører" (side 7).

Høyre ønsker å "gi flere pasienter mulighet til å benytte private helsetilbud for det offentliges regning" (side 39), "gi private aktører mulighet til å utføre flere oppgaver på vegne av den offentlige helsetjenesten, f.eks. drifting av sykehus" (side 39), "at alle tilbydere av sykehustjenester som fyller kvalitetskravene skal få rett til å utfordre andre tilbydere på kvalitet og pris" (side 38) og "gi private aktører bedre og mer forutsigbare rammebetingelser" (side 39).

Hvem tjener på en slik privatiseringspolitikk?

Spørsmålet kan like gjerne snus. Hvem har noe å tape på en privatisering?

⁸⁷ Innst. S. nr. 321 (2008–2009) fra kommunal- og forvaltningskomiteen om ei forvaltning for demokrati og fellesskap, <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-321/>

⁸⁸ "En irakisk gransking viste at 17 sivile ble drept og 20 såret da Blackwater-vakter åpnet ild med automatgevær mens de eskorterte en amerikansk diplomatisk kolonne gjennom byen. Skyting satte søkelyset på den hemmelighetsfulle og lukrative virksomheten til private sikkerhetsselskaper som har operert uten lisens og med strafferettslig immunitet for vaktene i Irak. Blackwaters vakter tjente opp til 1.000 dollar dagen i Irak", fra <http://www.dagbladet.no/2009/05/08/nyheter/blackwater/irak/utenriks/usa/6116842/>

I det følgende blir økt privatisering av helsevesenet diskutert opp seks mulige, delvis sammenhengende, konsekvenser av privatisering (hvorav de fire første dreier seg om forhold som gjør helsevesenet dyrere):

- I) Dyrere tjenester med privatisering
- II) Økt byråkrati
- III) Økt opportunisme
- IV) Private "skummer fløten"
- V) Økte forskjeller innen helse
- VI) Fortsatt helsekøer

I) Dyrere tjenester med privatisering

At privatsykehus skal gjøre norsk helsevesen billigere har ofte vært fremhevet som et argument for økt privatisering. Men at privatsykehusene er billigere enn det offentlige er en påstand som må belegges. Det vi veit fra for eksempel USA, med verdens mest privatiserte forsikrings- og helsesektor, er at de også har blant verdens mest kostbare helsesektorer⁸⁹. Det er derfor interessant å legge merke til at Høyre nå ikke noe sted i sitt arbeidsprogram påstår at de private er mer effektive enn de offentlige, de er kun et middel til å få køene ned⁹⁰.

Verken FrP eller Høyre har programfestet noe forbud mot å ta ut utbytte fra private sykehus som driver på det offentlige sin regning. Det betyr at det er ingenting i veien for at statlige penger til sykehusene som skulle vært brukt til å gjøre folk friske i stedet for går til eierne som utbytte fra overskudd.

II) Økt byråkrati

Forutsetningen for et privat sykehusvesen finansiert av det offentlige er et stykkprissystem hvor sykehusene får betalt per diagnose eller behandling⁹¹. Både FrP og Høyre støtter et slikt stykkprissystem⁹².

Et system med mer stykkpris risikerer fort å bli mer byråkratisk og dermed føre til at leger og sykepleiere får mindre tid til pasientene (se også kapitlet om Byråkrati). Dette er for eksempel blant årsakene til at eksperimenter med markedsbaserte helsesystemer fra New Zealand og England betegnes som mislykket i dag⁹³. Skottland og New Zealand har nå tatt farvel med slike markedsmodeller i sykehussektoren.

⁸⁹ <http://www.dagsavisen.no/utenriks/article402316.ece>

⁹⁰ Det som er Høyres begrunnelse for å bruke private er at staten må kjøpe ledige plasser hos de private som har kapasitet ("bedre utnyttelse av ressursene") for å få ned køene ("raskere og bedre helsehjelp for pasientene"). Høyre setter altså ingen forbehold om at dette skal bli mer effektivt eller mindre kostbart med private løsninger, bare at flere skal få behandling.

⁹¹ Denne prisen settes som et snitt av det sykehusene rapporterer inn som kostnader ved et slikt inngrep eller en slik operasjon. Se <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/article1050355.ece> for en diskusjon rundt fordeler og ulemper med stykkprissystemet

⁹² I FrP sitt program står det at "sykehusene må få betalt en stykkpris for den pasientbehandlingen som utføres" (side 45). I Stortinget har FrP foreslått "å avvikle dagens rammefinansieringssystem og erstatte dette med et nytt system for direkte statlig stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester som helse, omsorg, grunnskole, videregående utdanning samt sosiale tjenester (se <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2007-2008/inns-200708-263/15/>). Høyre nevner ikke stykkpris i helse i sitt program, men under Bondevik II-regjeringen, hvor Høyre var med, var stykkprisandelen ved sykehusene oppe i 60 prosent. Seinere er andelen redusert til 40 prosent. I den nye samhandlingsreformen foreslår den rødgrønne regjeringen å redusere stykkprisandelen fra 40 til 30 prosent.

⁹³ Se for eksempel DeFacto (2009)

Ideen bak stykkprissystemet er å få et grunnlag for prissammenlikning og dermed kostnadskontroll på de enkelte sykehusene, og således gi insentiver til økt effektivitet og produktivitet. Etter at stykkpris ble innført i Norge har sykehusutgiftene doblet seg, og flere pasienter er behandlet. Men svaret på spørsmålet om effektiviteten har økt er mer usikkert.

Forskere fra BI skriver i en tidligere evaluering av det norske stykkprissystemet at det er tendens til at "... både arbeidsproduktiviteten og kostnadseffektiviteten har imidlertid falt litt, noe som betyr at ISF [stykkprissystemet] ikke har bidratt til å redusere kostnadene per behandlet pasient"⁹⁴. Aftenposten skriver at "sykehusene får stadig flere sykehus kroner, men økningen i produktivitet har vært lite imponerende"⁹⁵ (se kapitlet om Byråkrati for mer detaljer).

III) Økt opportuniste

Innføring av stykkpris har medført indikasjoner på at sykehusene enten "overopererer", fristes til å stille bevisst feildiagnoser eller gir pasientene mer lønnsomme sykdommer⁹⁶ for å øke inntektene.

Den første store krisen kom med det Westin & Fosse kalte «historien om den varselede skandalen»⁹⁷. En assistentlege ved Rikshospitalet i Helse Sør hadde tilbudt seg «å skaffe ørenesehalsavdelinger millioner av kroner fra Staten ved å fikse statistikken over diagnoser mot ti prosent i provisjon».

At økt opportuniste er et problem er anerkjent også i Helse- og Omsorgsdepartementet. Når den rød-grønne regjeringen i forbindelse med samhandlingsreformen reduserer stykkprisandelen fra 40 til 30 prosent er en av begrunnelsene nettopp "for å bidra til å redusere sykehusenes insentiv til å ta pasienter unødig inn på sykehus."⁹⁸

IV) Private skummer fløten

Det er ikke urimelig å anta at privatsykehusene vil foretrekke de mest lønnsomme pasientene. Jon Henrik Laake, som er overlege ved Rikshospitalet, skriver at "... bortvelgelse av pasienter med sammensatte lidelser og risiko for komplikasjoner er én viktig (...) strategi for å bevare lønnsomheten i private klinikker. (...). Slike pasienter vil måtte tas hånd om av det offentlige, som dermed også må ta kostnadene og lett kan fremstilles som mindre effektive. Konsekvensen er at offentlige midler fordeles til private klinikker, som på grunn av lav risikoprofil kan innvilge sine eiere og ansatte stort utbytte og høy lønn, mens det offentlige helsevesenet sitter igjen med mindre ressurser til de tunge pasientene som private klinikker ikke vil ha."⁹⁹ Resultatet av dette kan bli kompetanseflukt fra det offentlige, lengre køer for de tyngste "ulønnsomme" pasientene, og press på å kutte ytterligere i de offentlige tjenestene.

At private skummer fløten så vi for eksempel konturene av da Høyre var i regjering i 2001-2005, hvor for eksempel refusjoner på private

⁹⁴ Dalen mfl. (2002)

⁹⁵ <http://www.aftenposten.no/helse/article217758.ece>

⁹⁶ Aftenposten 3.7.2003.

⁹⁷ http://www.tidsskriftet.no/?seks_id=1545935

⁹⁸ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/pressesenter/pressemeldinger/2009/samhandlingsreformen--rett-behandling--p.html?id=567911>

⁹⁹ Jon Henrik Laake, Overlege dr. ved Anestesi- og intensiv-klinikken, Rikshospitalet i Dagbladet 5.6.2009, <http://www.dagbladet.no/nyheter/2009/06/05/577412.html>

snorkeoperasjoner ble et stort sugerør ned i statskassa og tilhørende millionoverskudd ved de involverte private sykehusene. "Snorking har vist seg å være god butikk. Inntil 2003 var en enkel snorkeoperasjon priset til 20.500 kr. Av dette gikk 6000 kr. til Eurosleap (...) Overskuddet for den lukrative butikken har lege Magne Tvinnereim og Helse Bergen delt mellom seg. I 2003 kunne Tvinnereim føre 20,6 millioner i driftsinntekter til firmaet Eurosleap Vest fra snorkeklinikken på Voss. Det ga et driftsoverskudd på hele på 11,5 millioner. Som eier tok han ut et skattefritt utbytte på syv millioner".¹⁰⁰

V) Økte classeskiller i helse?

Vil økende privatisering av sykehusene føre til økende classeskille i helse? Mange frykter at økt egenbetaling betyr at de med de største lommebøkene kommer først i køen.

Begge partiene antyder at de private skal drives for det offentliges regning, og dermed at faren for classeskiller i helse er liten. FrP sier for eksempel at "utgiftene til pasientbehandling skal betales av det offentlige gjennom folketrygden" (side 45) og "ønsker ikke at det innføres egenandeler for pasienter som er innlagt på sykehus (side 45). Høyre på sin side sier at de vil "gi flere pasienter mulighet til å benytte private helsetilbud for det offentliges regning, slik at den som trenger nødvendig helsehjelp, kan få et tilbud så raskt som mulig", og at "finansieringsordningene må være slik at private tilbud er tilgjengelig for hele befolkningen, ikke bare for de rikeste" (side 37).

Imidlertid er spesielt ikke FrP konsistent i sin argumentasjon. Partiet skriver i programmet at "bedrifter som innenfor dagens system betaler for nødvendig medisinsk behandling for sine ansatte, bør få fradrag på skatten" (side 45). Med andre ord åpner partiet likevel for å kjøpe seg forbi helsekøene. Med et mer privatisert helsevesen kan dette raskt bli en vidåpen dør inn til et klassesdelt helsevesen, hvor de som har råd til det kan betale seg fram i køen. At ansatte i bedrifter til og med skal få støtte gjennom skattelette til å kjøpe seg en plass langt framme i køen betyr også at alle de andre - pensjonister, trygdede, unge og studenter, arbeidsledige og hjemmeværende – kommer tilsvarende lenger bak i køen.

Det som også blir en utfordring er faren for at stykkprissystemet lett kan føre til lengre køer for de mest "ulønnsomme" pasientene, ved at sykehusene prioriterer de mest "lønnsomme" pasientene fremfor de "ulønnsomme". Det finnes allerede noe dokumentasjon på at sykehusene i noen grad prioriterer lettere pasienter fremfor tyngre pasienter (Martinussen og Hagen 2007¹⁰¹), samt at ISF kan ha uheldige vridningseffekter gjennom seleksjon av "lønnsomme" pasienter, ifølge Helsedirektoratet¹⁰².

Hvilke pasientgrupper dette vil være vil avhenge av hvordan sykehusene opplever forholdet mellom stykkprisene og faktiske utgifter til diagnoser, men bekymringene hittil har vært knyttet til at stykkprissystemet går ut over pasienter med mer kompliserte og sammensatte diagnoser.

¹⁰⁰ <http://www.bt.no/lokalt/bergen/article311359.ece>, se også <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1517420.ece>

¹⁰¹ http://www.duo.uio.no/publ/helse/2007/61349/HORN_2007_5.pdf

¹⁰² Kilde: Olsen og Torkildseng (2008),

<http://195.26.0.50/default.asp?FILE=items/2957/108/Resultatbasert%20finansiering.pdf>

VI) Høyre-bløff om redusert sykehuskø

Selv om sykehusene i dag behandler flere enn noen gang før, er det fortsatt folk som venter i sykehus-kø. Spørsmålene er om Høyre kan love at køene i helsevesenet vil gå ned med økt bruk av private sykehus, slik de for eksempel gjør i programmet, hvor det heter at "god bruk av private tjenester som supplement til det offentlige helsevesenet vil redusere behandlingsskøene" (arbeidsprogram side 37). Høyre garanterer kortere helse-køer og at de private aktørene kan behandle over 25.000 flere pasienter pr år, dvs. til sammen ca 50.000 pasienter i året.

Den første forutsetningen for at dette skal skje er at Høyre og FrP bevilger mer penger enn det som i dag allerede brukes på sykehus til å kjøpe tjenester fra de private. Å flytte penger fra offentlige sykehus til private vil bare flytte aktiviteten, ikke øke den. Det går i dag i overkant av 100 mrd kroner til helseforetakene hvert år, tilsvarende hver åttende krone på statsbudsjettet.

- *I sitt alternative statsbudsjett for 2009 har Høyre ikke foreslått noen ekstra penger til å kjøpe kapasitet på private sykehus. Pengene skal tas fra de offentlige sykehusene.*

Det stedet de nevner private sykehus spesielt (i alt. budsjett 2009), er rehabilitering. Her skriver Høyre at pengene til private skal tas fra de offentlige sykehusene: "Disse medlemmer mener det er meningsløst at pasienter venter på behandling mens behandlingsplasser står ledige, og vil derfor gå inn for at det blant annet skal kjøpes flere tjenester fra private opptreningsinstitusjoner innenfor rammen av denne bevilgningen [til økt aktivitet i helseforetakene]"¹⁰³

Et annet spørsmål som Høyre i liten grad problematiserer er om økt bruk av private sykehus vil føre til den samlede sykehuskapasiteten i Norge øker – eller om det bare betyr å flytte aktivitet fra offentlige til private sykehus. Høyre garanterer kortere helsekøer og at de private aktørene kan behandle over 25.000 flere pasienter pr år¹⁰⁴, dvs. til sammen ca 50.000 pasienter i året. Det må bety at det er ledig kapasitet tilsvarende 25.000 behandlinger i de private sykehusene. Vi har bedt om slik dokumentasjon fra Høyre, som henviser til Prisy.

- *Tallet - 25.000 flere behandlinger - er bare en påstand, og ikke etterprøvbart. Tallet og hvordan det er framkommet er ikke dokumentert for eksempel i en offentlig tilgjengelig rapport*¹⁰⁵.

Selv om de private skulle få mer penger er faren til stede for at private sykehus i stor grad vil måtte hente ut sykepleiere og leger fra det offentlige for å øke sin egen kapasitet. I den grad dette vil skje er dette også ensbetydende med å flytte aktiviteten, ikke øke den. På henvendelse om i hvilken grad en slik økning i behandlinger på private sykehus betyr at de må hente inn for eksempel sykepleiere utenfra svarer Prisy at "... med en økning av produksjonen [vil man] benytte eksisterende personell ved å øke stillingsbrøker og bruke overtid til man får ansatt nytt personell, avhengig av hvor stor tilleggsproduksjon det vil være

¹⁰³ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Budsjett/2008-2009/innb-200809-011/?vi=0#a4.21>

¹⁰⁴ <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/artikkel.php?artid=572364>

¹⁰⁵ E-post fra Prisy (Privatsykehusenes Fellesorganisasjon) til SVs stortingsgruppe 17.06.2009

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

snakk om”¹⁰⁶. De private sykehusene avviser altså ikke at det blir nødvendig å ansette flere sykepleiere. Disse må hentes fra et sted. Omfanget kjenner vi ikke.

- *Summen av dette peker mot at Høyres garantier om å få ned køene med private sykehus ikke holder. Høyre ikke har friske penger til privatsykehusene, i tillegg til at den ledige privatkapasiteten er mindre enn 25.000 behandlinger.*

En annen sak er følgende spørsmål: For hvem går køene ned? I dag bidrar stykkprissystemet til å dreie prioriteringene bort fra pasienter med mer kompliserte og sammensatte diagnoser, og gjør at sykehusene i noen grad prioriterer lettere pasienter fremfor tyngre pasienter (Martinussen og Hagen 2007). Med et mer radikalt stykkprissystem enn i dag vil derfor lengden på køen kunne bli lengre for noen pasientgrupper, og gå ned for andre. Det man generelt kan si er at køene nok vil kunne gå ned for enkelte pasientgrupper (dvs. de lønnsomme), mens de kan øke for andre (de ulønnsomme pasientene). Hvilke grupper dette vil gjelde er det vanskelig å vite, fordi det først og fremst være avhengig av hvilke grupper sykehusene oppfatter som mest lønnsomme.

Det som imidlertid kan vise seg å bidra til å behandle flere personer raskere, er at både Høyre og FrP i sine programmer er åpne for å sende pasienter til utlandet på statens regning. Dette vil selvsagt bli et kostnadsspørsmål og dermed et prioriteringsspørsmål. FrP foreslår penger til dette i statsbudsjettet for 2009, mens Høyre ikke gjør det¹⁰⁷.

11. Egenandeler

Verken H eller FrP avviser i sine programmer at det kan bli høyere egenandeler på legebesøk. Høyre har programfestet at de vil ”iverksette en total gjennomgang av egenandelssystemet”, hvor de ikke sier noe om egenandelene for vanlige folk, bare at de vil skjerme ”mennesker med høye helseutgifter og dårlig økonomi”. FrP skriver at ”vi ønsker å definere på en tydelig måte hva folketrygden skal dekke. På denne måten kan en tydeliggjøre hva som er det offentliges ansvar. Enkeltpersoner kan tegne private tilleggssforsikringer dersom en anser det for å være nødvendig”. FrP går i programmet mot å innføre egenandeler på sykehus. I statsbudsjettet for 2009 går FrP inn for reduserte egenandeler, mens Høyre ligger på den rødgrønne regjeringens nivå.

En Høyre-FrP-regjering betyr økt sjanse for dyrere skolefritidsordning (SFO). I dag er kommunene lovpålagt å ha et SFO-tilbud (opplæringsloven), men FrP vil fjerne dette pålegget: I deres arbeidsprogram heter det at SFO bør opprettes ”der det er behov for det”, og at ”driften av slike ordninger bør i størst mulig grad overlates til private tilbydere eller frivillige organisasjoner”. Høyre skriver ingenting om at de ønsker dette beholdt som et kommunalt tilbud, bare at de vil ”legge opp til bedre kvalitet i skolefritidsordningen (SFO) og la idretten og andre få tilgang der” (side 7).

¹⁰⁶ E-post fra Prisy (Privatsykehusenes Fellesorganisasjon) til SVs stortingsgruppe 17.06.2009

¹⁰⁷ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Budsjett/2008-2009/innb-200809-011/3/>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Om SFO fjernes som et kommunalt tilbud med tilskudd betyr dette økte regninger for om lag alle foreldre som har barn i SFO. For vanlige foreldre betyr dette i snitt 600 kr. ekstra i måneden, for hvert barn de har i SFO, kanskje mer¹⁰⁸. Noen steder vil det bli enda dyrere. I de rundt 30 kommunene hvor kommunen dekker tusen kroner per barn, vil SFO koste tilsvarende mer¹⁰⁹. I hver fjerde kommune i Norge dekker kommunen 500 kroner eller mer av utgiftene til SFO.

På toppen av dette kommer tilleggsregning på de stedene hvor kommuner i dag har gjort SFO til en del av skolens virksomhet. Ved å privatisere SFO og fjerne det som et kommunalt tilbud vil foreldreutgiftene til SFO raskt kunne øke enda mer.

Under Bondevik II var det Høyres Per Kristian Foss som var finansminister, og en rekke avgifter ble økt betydelig for folk flest¹¹⁰, vedtatt med stemmene til FrP. Momsen ble økt, passet ble dyrere, det ble økte egenandeler på frikortet, fartsbøtene ble høyere, det ble økt rettsgebyr og økt gebyr i småbåtregisteret, for å nevne noen. Dette var økte utgifter for folk flest. Tre av de fire statsbudsjettene Høyre la fram ble i den perioden gjort opp med FrP. Den rødgrønne regjeringen har tatt opp kampen mot slike snikskatter, og blant annet halvert prisen på pass. Det er imidlertid grunn til å stille spørsmålstegn om dette arbeidet vil fortsette med en ny borgerlig regjering.

Den kan bli økte egenandeler for skoleutflukter. Den rødgrønne regjeringa har knesatt gratisprinsippet i norsk skole. Høyre ønsker å "gi skolene større lokal handlefrihet innenfor gratisprinsippet for å gjøre det mulig å ha leirskoler, skoleturer og sosiale arrangementer i skolens regi". Hva som ligger i formuleringen "økt lokal handlefrihet" er usikkert, så lenge partiet sier at skoleturene skal skje "innenfor gratisprinsippet". Det kan vanskelig tolkes som om som Høyre ønsker å åpne for at elevene må betale mer av turene selv. Men hva skal skolene ha økt handlefrihet til å gjøre? Det man selvsagt kan spekulere i, er om Høyre – som er mot at elevene skal ha et gratis skolemåltid på skolen – kan komme til å innføre egenbetaling på dagens frukt og grønt, og heller bruke pengene som i dag går til frukt og grønt til skoleturene.

12. Miljø

En regjering med FrP og Høyre vil tillate oljeboring i områdene utenfor Lofoten-Vesterålen. Det blir satt i gang vannkraftutbygging i vernede vassdrag, inkludert Vefsna. Det kan bli gitt grønt lys for å bygge et atomkraftverk i Norge. Hva som blir norsk klimapolitikk blir usikkert. Det vil nok kunne vekke noe internasjonal oppsikt med en regjering hvor om lag halvparten av statsrådene ikke tror det finnes en klimakrise. Frp-nestleder Per Sandberg har tidligere beskrevet Al Gore som "en bløffmaker og kristenfundamentalist" (Dagbladet 31. desember 2007).

Klima

¹⁰⁸ Det er vanlig at kommunen sponser en plass med rundt 600 kr. i måneden (en gjennomsnittlig SFO-plass koster til sammen drøyt 2.000 kr., foreldre betaler i snitt rundt 1.400 kr. i måneden)

¹⁰⁹ http://forbrukerportalen.no/Artikler/2007/enorme_prisforskjeller_pa_sfo

¹¹⁰ <http://www.heikki.no/?p=129>

Det er usikkert hvordan Stortingets klimaforlik vil følges opp og hvordan norsk klimapolitikk vil bli med en regjering av Høyre og FrP:

Høyre skriver at de "vil aktivt arbeide for tiltak som kan dempe de menneskeskapte klimaendringene", og at deres mål er "å overlate naturen i minst like god stand til neste generasjon". De vil at Norge "skal være en pådriver for en ny internasjonal klimaavtale når Kyoto-avtalen går ut" og at Norge skal "forplikte seg til å ta store deler av klimakuttene gjennom tiltak hjemme eller i det felles europeiske klimaområdet".

FrP var ikke var med på klimaforliket, og i partiets program er klimapolitikk viet en snau side. Her ser hovedmålet ut til å være å så usikkerhet om klimaendringene er menneskeskapte, samt å så tvil om autoriteten til FNs klimapanel. Her heter det blant annet at "dagens debatt om klimaendringer dreier seg først og fremst om hvorvidt menneskelig aktivitet bidrar til å fremskynde eller forandre klimaendringenes naturlige gang", og at "dette spørsmålet er omdiskutert...". Videre heter det at "klimapanelet blir fra flere hold beskyldt for å være ledet av politikere og byråkrater der ønsket om økte bevilgninger går på bekostning av vitenskapelige fakta.", "Det er viktig å ikke ta forhastede beslutninger...", "Det er verken tilstrekkelig vitenskapelig grunnlag for, eller positive praktiske konsekvenser av å gjennomføre hastetiltak. Det er fortsatt usikkerhet..." samt "Det er for tidlig å konkludere rundt årsaks-sammenhenger vedrørende klimaendringer" og "Vi mener at forbud, påbud, restriksjoner og økte avgifter vitner om liten tro på enkeltmenneskets vilje og evne til å ta ansvar eller handle miljøvennlig". Partiet er for øvrig positiv til at det "... legges til rette for etablering av lønnsomme kull- og gasskraftverk".

Når det gjelder Norges tilslutning til Kyoto-avtalen stemte FrP mot, og har seinere opprettholdt denne motstanden¹¹¹. Motstanden mot at Norge skal være med er delvis begrunnet i at ikke nok andre land er med (som betyr at om alle land hadde gjort som FrP vil Norge skal gjøre, hadde det ikke vært noen land med i det hele tatt): "Vi har gitt våre klare vurderinger av denne Kyoto-avtalen - som ikke er noen internasjonal avtale, men en avtale mellom ytterst få land - som i beste fall vil bli bedre hvis alle land er en del av det som nå er grunnlaget for forhandlinger" (Siv Jensen (FrP) i Stortingsdebatten om klimaforliket)¹¹².

Energi

En borgerlig regjering vil kunne gi konsesjon til å sette i gang bygging av et atomkraftverk i Norge. I programmet til FrP heter det at "Norge bør se nærmere på det potensialet som ligger i videreutvikling av moderne kjernekraft...", mens Høyre skriver at de vil "støtte initiativ for å forske på og utvikle kjernekraft i Norge".

Spørsmålet om hvor i landet dette anlegget skal ligge har partiene ikke tatt stilling til, men miljøpolitisk talsmann i FrP Tord Lien uttalte til Adresseavisen 5. mai 2008: "På sikt mener jeg vi må satse på atomkraft, gjerne på Orkanger og på Skogn".

¹¹¹ <http://www.aftenposten.no/nyheter/miljo/article1660676.ece>, se også FrPs landsstyreuttalelse på <http://www.frp.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=24822>

¹¹² <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/080304/2/#a17.6>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

En borgerlig regjering vil sette i gang å bygge ut vernede vassdrag, blant annet Vefsna, som både FrP og Høyre var mot å verne. "Fremskrittspartiet vil arbeide for at vannkraft igjen kan utnyttes i større grad" heter det arbeidsprogrammet. Høyre vil "legge til rette for økt kraftproduksjon fra vannkraft", inkludert å vurdere det de betegner som "forsiktig" utbygging i vernede områder. Stortingsrepresentant Kenneth Svendsen (FrP) har allerede i et intervju med TV2 lovet at partiet vil gjøre det de kan for å oppheve vernet av Vefsna-vassdraget.

FrP ønsker å åpne for petroleumsvirksomhet i Lofoten, Vesterålen og Barentshavet. Det samme vil Høyre, som vil "åpne for petroleumsvirksomhet i alle lovende områder utenfor Nord-Norge". Det kan blant annet skyldes at Erna Solberg ikke mener olje- og gassvirksomheten er et klimaproblem: "En av de store feiltolkningene i Norge er at olje- og gassvirksomheten er et klimaproblem" sa hun til Teknisk Ukeblad¹¹³

Miljøvern

Både FrP og Høyre vil kutte kraftig i Miljøverndepartementet (MD) sitt budsjett. MDs budsjett foreslås kuttet med 208 millioner kr. i FrP sitt alternative budsjett for 2009, mens Høyre foreslår et kutt på 124 millioner kr. Blant annet kuttes det i bevilgningene til lokalt miljøvern, miljøorganisasjoner, internasjonale organisasjoner og drift av Miljøverndepartementet. FrP vil også kutte bevilgningene til SFT med 18,5 millioner kr. og Norsk polarinstitutt med sju millioner kr.

Bevilgningene til å ta vare på naturens mangfold og til friluftsliv vil bli kraftig kuttet. FrP vil kutte med 123 millioner, mens Høyre kutter med 74 millioner kr. (fra partienes alternative budsjettforslag for 2009). Bevilgningene til drift av Statens naturoppsyn kuttet med 25 millioner kr. (26 %) i Høyres forslag og 12 millioner i FrPs forslag.

FrP vil i sitt handlingsprogram for perioden 2009 til 2013 fjerne forbudet mot bygging i 100-metersonen. Heretter skal det være den enkelte kommune som regulerer bygging i strandsonen. Dette betyr at fire år med et borgerlig flertall i et kommunestyre kan bygge ned strandsonen for folk flest i overskuelig framtid.

FrPs program slår også fast "at ved verving av store naturområder, bør det i hovedsak være offentlige eiendommer som vernes."

Rovdyr

Både FrP og Høyre vil gjøre det lettere å skyte fredede rovdyr. FrP vil oppheve kjerneområdene for rovvilt. Ulv er ikke et av rovdyrene de vil ha i landet ifølge sitt partiprogram.

I sitt alternative budsjett for 2009 har FrP foreslått kraftige kutt i forebyggende tiltak mot rovviltskade (på 30 millioner kr.). I tillegg vil partiet kutte like kraftig i erstatningsordningen for beitedyr som er tatt av rovvilt (30 millioner kr.).

Forurensning og utslipp

Norske bedrifter bør ikke ha strengere utslippskrav enn bedrifter i andre land, fastslår Fremskrittspartiet i sitt program. Resultatet kan bli at miljøstandarder i

¹¹³ <http://www.tu.no/energi/article202256.ece>

Italia, India eller Kina kan bli gjeldende i Norge. Fra programmet: "Like virksomhetstyper bør ha mest mulig like utslippstillatelser, både i et nasjonalt og et internasjonalt perspektiv." Partiet vil heller ikke ha nasjonale regler for å forby særdeles farlige eller ødeleggende stoffer og produksjonsmetoder. Fra program: "Dette arbeidet bør dog først og fremst gjøres i internasjonale fora, for eksempel innenfor EU/EØS-samarbeidet, ikke gjennom ensidige nasjonale bestemmelser."

Samferdsel

En mørkeblå regjering med FrP og Høyre vil gi betydelig mindre penger til tog i Norge. FrP har kuttet 6,5 milliarder til jernbanen fra 2006 til 2009; om lag to milliarder hvert år (unntatt i valgåret 2009).

I følge kommunikasjonssjef Arne Wam i NSB ville FrPs kutt i 2007 betydd stans i NSBs jernbanedrift i Stor-Oslo. 120 000 mennesker reiser daglig med NSB til og fra Oslo. Dersom 100 000 av disse skulle tatt privatbil ville vi fått betydelig økte bilkøer i rushtrafikken. Dersom hver bil er 4,5 meter og bilene kjører støtfanger mot støtfanger, så betyr det 450 km med ekstra kø i Oslo hver dag. Om lag to tredeler av de statlige tilskuddene til jernbanedrift brukes i storbyområdene.

Tabell: Fremskrittspartiets kutt til bane og miljø fra 2002 til 2008 (mill kr.)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Investering i jernbane	- 400	- 400	- 400	- 542	- 850	- 850	0
Drift/vedlikehold JBV	- 601	- 960	- 800	- 850	- 650	- 650	0
Persontransport NSB	- 650	- 680	- 700	- 800	- 400	- 500	-200
Belønningsordningen	- 10	- 100	- 116	- 100	- 107	- 113	- 170
FoU miljøtransport	- 3	- 6,2	- 22,6	- 5	- 10?	- 6,5?	?
Sum FRP kutt pr år	1664	2146	2038	2297	2017	2119	370

FrPs kuttpolitikk vil bli satt opp mot Høyres politikk, som de siste årene stort sett lagt seg på den rødgrønne regjeringens nivå, dvs. mer enn dobbelt så høyt som nivået Høyre selv lå på (og la opp til i sin langtidsplan fram til 2015). I den nye transportplanen legger den rødgrønne regjeringen opp til investeringer på 5 mrd kr pr år, mer enn tre ganger høyere enn det Høyre sto for i regjering, og får på den måten på plass nye dobbelspor både i Oslo-regionen, på Nord Jæren, i Vestfold og på Trønderbanen, som ikke ville blitt realisert før i 2030 med borgerlig tempo.

FrP og Høyre er uenige om bygging av høyhastighetsbane. Høyre vil ha høyhastighetsbaner dersom inntektene dekker alle driftskostnader samt en del av investeringskostnadene. FrP er mot bygging av høyhastighetsbane.

Det partiene imidlertid er enige om, er å bygge motorvei over Haukelifjell og Dovre: Fremskrittspartiet vil bygge 250 mil med nye motorveier i Norge. FrP ønsker å bruke tilsvarende ett statsbudsjett på samferdsel, snaut 800 mrd kr., i løpet av ti år¹¹⁴, ¹¹⁵. En tredel av dette vil de bruke på motorveier. Begge

¹¹⁴ FrP ønsker å bruke 902 milliarder kr. de neste ti åra på samferdsel, i all hovedsak til bygging av veier. Fra nyttår til mars økte FrP satsingen på samferdsel fra om lag 29 mrd pr år (deres gamle transportplan) til 79 mrd pr år (FrPs nye transportplan). Fra april til juni har FrP plussset på ytterlige vel 10 milliarder pr år (fra innstillingen om Nasjonal Transportplan, 5.6.2009). 902 mrd tilsvarer om lag ett statsbudsjett. Det betyr at hver tiende krone i hvert statsbudsjett i årene framover skal gå til vei. For å få dette til sammen med et Høyre

partiene vil ha en storsatsing på motorveier mellom landsdelene. Høyre vil ha "... en nasjonal motorveiplan for å binde sammen regionene og storbyene." Det er derfor rimelig å anta at en eventuell regjering av FrP og Høyre vil prioritere motorveier over Langfjellene og Dovrefjell i stedet for klimavennlig tog.

Om de får dette til¹¹⁶, vil en gigantisk motorveiutbygging vil gi en formidabel vekst i biltrafikken og dermed ny vekst i klimautslipp. Det vil øke bilkøene og trafikkproblemene inn og ut av våre største byer. Statens Vegvesen har beregnet at utbyggingen av fire felts vei gjennom Telemark og Agder vil øke klimautslippene fra veitrafikken i området med nær 40 prosent. Det er ikke mulig å nå klimamål uten å redusere utslippene fra veitrafikken som allerede står for 20 prosent av de norske klimautslippene.

Både Høyre og Fremskrittspartiet er mot rushtidsavgift og lignende virkemidler som gir penger til kollektivtrafikk og som reduserer biltrafikken i byene. Fremskrittspartiet er mot selve ideen om å begrense biltrafikken. Fra budsjettinnstillinga for 2009 heter det at *"Disse medlemmer vil sterkt understreke at Fremskrittspartiet er imot så vel rushtidsavgift som veipricing (...)* Disse medlemmer er uenig i det syn at veitrafikken må begrenses og reguleres inn til, og rundt de største byene, for å sikre et effektivt, sikkert og miljøvennlig transportnett." Veitrafikk står for 50-70 prosent av klimautslippene i våre største byer. Erfaringene fra Stockholm, London og andre byer som har tatt i bruk rushtidsavgift kombinert med satsing på kollektivtrafikk, er entydig. Biltrafikken går ned med om lag 20 prosent, hver femte bil forsvinner. Det gir betydelige kutt i klimautslipp og andre miljøbelastninger. Bilkøer reduseres med opp til 50 prosent. Også økte takster i bomringen i Oslo har gitt redusert biltrafikk. Næringslivet støtter nå rushtidsavgifter – fordi de taper store penger på å stange i bilkøer.

13. Skole

Med en regjering fra Høyre og FrP vil det etableres en rekke privatskoler, som går på bekostning av den offentlige fellesskolen. Det blir sannsynligvis færre lærerårsverk og mindre ressurser til skolen. Det blir innført karakterer på barneskolen og evnegruppering fra første klasse.¹¹⁷

som har stilt ultimatum på handlingsregelen må de kutte meget brutalt i offentlig velferd, mye mer enn det vi har anslått i de forrige kapitlene i denne rapporten. De vil delvis finansiere dette av et infrastrukturfond på 300 milliarder kr., gjennom salg av offentlige bedrifter. I Stortinget ("eierskapsmeldingen") har FrP foreslått å bruke inntektene fra salg av Statoil, Statkraft, NSB, Posten for finansiere et fond for samferdsel. Avkastninga fra et slikt fond vil med fire til seks prosents avkastning være på mellom 12 og 18 mrd kroner årlig, altså maks en femtedel av de pengene som FrP ønsker å bruke årlig på vei.

¹¹⁵ De borgerlige partiene svartmaler mye – og lover enda mer når det gjelder hvor mye vei de skal bygge om de kommer i regjering. Siv Jensen hevdet i trontaledebatten i 2008 at "Norge er et av de dårligste landene i verden når det gjelder infrastruktur. Vi er nå passert av Albania – Albania!". Dette er selvsagt oppspinn. Albania mangler fast dekke på 88 prosent av veiene. I Norge skal det legges ny asfalt på 360 mil med veier i 2009.

¹¹⁶ Faren for mageplask er til stede, om man ser på FrPs historiske gjennomføringsevne. Da partiet hadde sjansen, i 2001 – 2005, fikk FrP (gjennom tre budsjettavaler med Høyre) gjennomslag for om lag 350 mill kr til sammen mer til veier. Dette tilsvarer altså en halv promille av det partiet foreslår å øke med nå. FrP fikk også til én million kr. i økt satsing på veivedlikehold i løpet av tre år. Det går tusen slike millioner før vi er oppe i bare én milliard. Den rødgrønne regjeringa har til sammenlikning de siste fire åra satset 13 milliarder mer på vei og jernbane enn det de borgerlige fikk til.

¹¹⁷ I tillegg til de sakene som nevnes i dette kapitlet, har vi utelatt følgende saker som partiene er uenige om: *Gratis skolemåltid*: Høyre er motstander av gratis skolemåltid, mens FrP er for. *Gratis skolebøker*: Høyre er mot (de er for en stipendordning), mens FrP er for. *Privatisering av lånekassa*: FrP har tidligere foreslått å

Verken Høyre eller Fremskrittspartiet vil gå tungt inn for verken flere lærere eller mer ressurser til skolen i sine program. Det står ingen steder i Høyres program at skolene skal få mer penger.¹¹⁸ I Høyres kapittel om skole heter det snarere at norsk skole oppnår ikke "så gode resultater som innsatsen i form av penger og lærekrefter skulle tilsi" (s 5).. Høyre har tidligere avvist sammenhengen mellom flere lærere og bedre læring. "Det er ikke bare å øke ressursene og så lærer elevene mer", sier FrP og Høyres skolebyråd i Oslo, Torger Ødegaard (H)¹¹⁹. Samtidig viser norsk forskning at ressurser har betydning for elevenes resultater på nasjonale prøver (på femte trinn), men kun for elever med lav sosial bakgrunn og i første rekke jenter.¹²⁰

Høyres manglende tro på mer ressurser i skolen var tydelig i forrige regjeringsperiode da antallet lærerårsverk sank og det ble færre lærere per elev, mens det med SV i Kunnskapsdepartementet har det blitt 4000 flere lærere i grunnskolen og flere lærere per elev.¹²¹

Både Høyre og FrP ønsker flere privatskoler¹²². I programmet til Høyre skriver de at de vil "tillate at det kan opprettes friskoler dersom disse oppfyller kvalitetskravene"¹²³. FrP går i sitt program inn for sin side full likebehandling av offentlige og private skoler kombinert med nasjonalt fritt skolevalg. Dette betyr i praksis at det er fritt frem for private skoler. Dette har de også foreslått i Stortinget.

Det første den rødgrønne regjeringen gjorde i 2005 var å sette stopper for opprettelsen av 22.000 elevplasser i private skoler.¹²⁴ Hvis alle disse plassene hadde blitt realisert ville det betydd en fordobling av antallet elever i privatskoler. Dette er skoler som har krav på stor grad av offentlig støtte. Disse pengene ville blitt tatt fra den offentlige fellesskolen. Det skjer fordi når en privat skole får overføringer fra staten, kuttes rammeoverføringen til

privatisere lånekassen for studenter. Dette betyr høyere rente (lån på markedsbetingelser) og sannsynligvis renter under studiene.

¹¹⁸ I sitt siste alternative statsbudsjett foreslo Høyre å kutte 180 millioner til grunnopplæringen mens FrP foreslo å bruke 256 millioner mer enn regjeringen.

¹¹⁹ <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article308795.ece>

¹²⁰ Se f.eks Hans Bonesrønning og Jon Marius Vaag Iversens (2008): Suksessfaktorer i grunnskolen: Analyse av nasjonale prøver 2007, SØF-rapport nr. 05/08 s. 42.

http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/Rapporter/2008/Analyse_nasjonaleprover_2007.pdf

¹²¹ Se <http://www.dagsavisen.no/innenriks/article416944.ece?status=showall>, For de originale dataene se <http://www.udir.no/Nyheter/Endelige-GSI-tall-20082009/>

¹²² Dette gjør de til tross for at forskning viser at fellesskolen gir best læring. Den mest omfattende sammenliknende undersøkelsen av kunnskapene til elevene ved private og offentlige skoler i USA, Charter, Private, Public Schools and Academic Achievement, <http://eps.asu.edu/epru/articles/EPRU-0601-137-OWI.pdf>, viser at offentlige skoler er bedre og fører til mer læring enn privatskoler når en korrigerer for bakgrunn. Offentlige skoler oppnår dessuten meget gode resultater når de skal utdanne elever som kommer fra fattige hjem, har dårlige språkkunnskaper eller har spesielle behov for oppfølging. OECD advarer også mot privatskoler i rapporten, "Equity in Education" – likeverdig utdanning (2007). Rapporten gir sterke argumenter mot dem som ivrer for flere privatskoler. Budskapet er klart: Sortering av elever, privatskoler og konkurransepregede testregimer gir ikke bedre læringsresultater for elevene. Det skaper tvert imot større sosiale ulikheter og et dårligere tilbud til dem med størst behov for en god opplæring. Det er med andre ord mye å tape og ingenting å vinne på å svekke fellesskolen dersom man ønsker et system som gir like muligheter til alle elever.

¹²³ På Høyres landsmøte ble et forslag om også å tillate utbytte fra privatskolene stemt ned.

¹²⁴ Dette gjelder dersom alle godkjente og omsøkte elevplasser i privatskoler henholdsvis for høsten 2005 og høsten 2006 hadde blitt tatt i bruk. Man ville da fått en økning på ca. 6800 elevplasser (ca. 40 skoler) i private grunnskoler og ca. 15000 elevplasser (ca. 75 skoler) i private videregående skoler. Økningen i antall elever i ville blitt rundt 50 prosent i private grunnskoler og rundt 150 prosent i private videregående skoler dersom alle plassene hadde blitt fylt.

vertskapskommunen tilsvarende¹²⁵. En slik ressursforskyvning fra offentlige til private skoler ville automatisk ramme den offentlige fellesskolen:

- 22.000 elevplasser vil med en anslått snittpris på rundt 85.000 per elev (støtten per elev varierer med antall elever)¹²⁶ bety 1,8 milliarder kr. mindre til fellesskolen, tilsvarende anslagsvis 3.600 lærerårsverk¹²⁷.

FrP og Høyre ønsker å innføre tallkarakterer fra femte klasse. Fremskrittspartiet vil i tillegg ha karakterer i orden og oppførsel fra tredje klasse. Disse forslagene bærer preg av ideologisk markering uten faglig dokumentasjon. Det er betydelig forskningsmessig belegg for at skrevne tilbakemeldinger til eleven er langt mer effektivt enn tallkarakterer og dette gjelder særlig for de yngre elevene. Det manglende faglige belegget for økt læringsutbytte er også grunnen til at Utdanningsdirektoratet har avslått søknaden fra Oslo kommune om forsøk med karakterer på barnetrinnet.

Høyres landsmøte diskuterte dumping som virkemiddel i utdanningspolitikken og vedtok at det skal være en "kunnskapsbasert inndeling fra første klasse".¹²⁸ Det er usikkert hvordan dette skal tolkes. Inndeling i såkalte "mestringsgrupper" i korte perioder har man allerede i skolen i dag. Det er derfor nærliggende å anta at man det som det siktes til her er nivå-differensiering eller evnegruppering som betyr at man deler inn elevene etter evner på fast basis.¹²⁹

Nivå-differensiering eller evnegruppering har også svært tynt faglig belegg. En gjennomgang av 300 studier av evnegruppering viser at effekten på læring er tilsvarende lik null. Samtidig er forskningen entydig på at evnegruppering øker ulikheten i elevens læring og forsterker sosial ulikhet. Årsaken kan være lave forventninger og dårligere kvalitet på undervisningen i gruppene for svake elever, lav selvtilitt som følge av gruppeplassering, samt at svake elever ser ut til å ha en positiv læringseffekt av å gå sammen med sterkere elever. Pisa-undersøkelsene viser også at land som unngår evnegruppering skårer bedre.¹³⁰ En ny analyse fra NIFU-step viser at de som får spesialundervisning i egne klasser taper betydelig faglig, i forhold til de som får spesialundervisning i ordinære klasser.¹³¹ De svake lærer altså best når de får være sammen med resten av klassen.

¹²⁵ Torodd Fagerheim, rådgiver i LUFU og skolesjef i Bremanger kommune i Sogn og Fjordane, til Aftenposten 10.11.2004

¹²⁶ På barnetrinnet er satsene 104 600 kr. per elev opp til 40 elever, for 41-200 elever er satsene 52 500 og for 200+ elever er satsene 62 100 per elev. For ungdomstrinnet er satsene hhv. 108 300 kr., 54 200 kr. og 64 200 kr. per elev.

¹²⁷ Basert på at lærerverk koster rundt 500.000 i året, se tabell i Kapittel 1 om skatt

¹²⁸ Nikolai Astrup, stortingskandidat i Oslo Høyre og redaktør av Minerva gikk i front for forslaget og har tidligere skrevet i Minerva at "Tidligere dumpet man elevene med de svakeste ferdighetene og det laveste kunnskapsnivået. (...) Det er en ordning som bør gjeninnføres"

<http://www.minerva.as/?vis=artikkel&fid=3021&id=0805200812522028810&magasin=ja>

¹²⁹ Forslaget kommer fra Unge Høyre som helt klart sikter til evnegruppering når de snakker om forslaget. <http://ungehoeyre.no/politikken/nyheter/article/unge-hoeyres-skolekupp.html>

¹³⁰ Se for eksempel: Hattie, John "Visible learning a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement", Routeledge 2009 eller <http://www.dalin.no/perdalin/documents/Fra-politikk-til-praksis-i-klassemmet.pdf>

¹³¹ <http://nifu.pdc.no/publ/index.php?sid=280198&t=R>

Både FrP og Høyre går inn for karakterbasert opptak til videregående skoler (oftest markedsført som "fritt skolevalg"). FrP vil "basere opptak til videregående skole på karakterer i fag som er relevante for elevens utdanningsprogram", mens Høyre vil "innføre en lovfestet rett til fritt, karakterbasert skolevalg i videregående skoler, også på tvers av fylkesgrensene".

Problemet er at karakterbasert opptak kun er fint for de med best karakterer. Når et stort antall elever konkurrerer om noen få attraktive plasser er det noen få som vinner, og de fleste kommer lenger ned i køen. Skolevalget for de svakeste elevene blir å ta til takke med skolen ingen andre valgte. Konsekvensene av karakterbasert opptak kan i følge OECD-rapporten "*Equity in Education*" bli mer sosial segregering og ulikhet. Statistikken viser at land med stor grad av karakterbasert opptak også har de største sosiale forskjellene mellom skolene og svakere skoleprestasjoner. OECD advarer derfor mot at konsekvensene av fritt skolevalg kan bli forsterking av sosiale ulikheter i læringsresultater og utdanningsmuligheter.¹³² OECD påpeker videre at det er de høyt utdannede og velinformerte foreldrene og deres barn som vil nyte godt av fritt skolevalg. Ressurssterke foreldre med spesiell interesse for barnas utdanning vil sannsynligvis være mer aktive i et slikt valg. OECD advarer spesielt mot at den sosiale segregering forsterker seg selv ved at foreldre med høy utdanning søker seg til skoler med barn med samme bakgrunn. Høyresidens svar på skolens utfordringer er karakterbasert opptak og oaser av eliteskoler for noen få – framfor å ta ansvar for å ruste opp fellesskolen slik at alle elever kan gå på en skikkelig god skole.

FrP og Høyre er enige om å ville tillate reklame i skolebøker og sponning av skolemateriell/utstyr. Da den rødgrønne regjeringa vedtok reklameforbud i skolen skreiv Høyre at de "synes det er fornuftig å utarbeide en veileder, men ønsker ikke en skjønnsmessig lovbestemmelse som skal forby et ikke-eksisterende problem", mens FrP skriver at "unge mennesker utsettes for informasjon både av kommersiell og ikke-kommersiell karakter gjennom flere kanaler og nær sagt hele tiden. Denne informasjonen er også skoleungdom beredt til å håndtere"¹³³.

Fremskrittspartiet går inn for å gjøre læreryrket mindre attraktivt blant annet ved å undergrave lærernes streikerett: "... det må vurderes å innføre begrensninger i streikeretten for arbeidskraft som reelt sett ikke løper noen risiko ved en streik, eller som rammer mange uskyldige ved en streik..." (se eget kapittel i rapporten om rettigheter for ansatte). Når lærernes forhandlingsstyrke svekkes kan resultatet bli at lønningene går ned. Det betyr at læreryrket kan bli mindre attraktivt og at det på sikt blir færre til å undervise barna.

14. Krig og fred

Både erfaringer fra stemmegivning i Stortinget samt formuleringer i arbeidsprogrammene tilsier at FrP og Høyre vil sette allianselojalitet og

¹³² "School choice poses risks to equity and requires careful management, in particular to ensure that it does not result in increased differences in the social composition of different schools." (s. 15).

¹³³ Innst. O. nr. 87 (2006-2007).

militarisering foran nedrustning. Det betyr økt utrygghet for den enkelte, og at Norge får en mindre selvstendig utenrikspolitikk.

Listen over saker hvor FrP og Høyre setter allianselojalitet og opprustning foran norske innbyggers sikkerhet er lang:

- FrP og Høyre var de fremste forsvarere av USAs bombeangrep mot Afghanistan, og Stortinget vedtok i 2001 mot SV sine stemmer at Norge skulle delta i operasjon Enduring Freedom (uten FN-mandat).
- FrP og Høyre har vært klare forkjempere for USAs og NATOs rakettskjold, og FrP fremmet i fjor et forslag i Stortinget om at Norge aktivt må støtte USAs rakettskjoldplaner. Begge partier var svært bekymret da Norge uttrykte skepsis til rakettskjold. Erna Solberg uttalte blant annet at Norge ville "ende opp som et fotnoteland i NATO og bli stående helt alene blant våre allierte"¹³⁴.
- FrP mente Norge aktivt burde støttet USAs invasjon av Irak. Høyre måtte bøye av for Bondevik, men fikk til gjengjeld støtte til å sende norsk styrker få måneder etter invasjonen. Regjeringen påstod at soldatene ikke ville bli tolket som en støtte til USA, men president Bush takket varmt for norsk støtte i Irak i State of the Union-talen et halvår etter.
- FrP og Høyre vil at Norge igjen skal delta aktivt i OEF og USAs angrepskrig i Afghanistan.
- I 2001 foreslo SV at regjeringen skulle jobbe aktivt for et internasjonalt arbeid mot klasebomber. Forslaget ble vedtatt mot FrP sine stemmer, men med Høyre ved makten i UD ble forslaget aldri fulgt opp. Utenriksminister Jan Petersen tok aldri opp saken i møter med amerikanske myndigheter. Jan Petersen hadde eksempelvis et lengre møte med daværende utenriksminister Powell et halvt år senere uten å nevne forslaget. UDs pressetalsmann bortforklarte Høyres manglende initiativ med at det ikke var "stemning for det internasjonalt"¹³⁵.
- I dag må norsk deltakelse i internasjonale operasjoner være forankret i FN-pakten og ha et klart FN-mandat. Dette prinsippet vil ikke være absolutt dersom FrP og Høyre kommer til makten. Høyre vil prioritere operasjoner i regi av Nato og EU, mens FrP slår fast at det primært bør være FN-mandat, men ingen forutsetning. Ingen av partiene vil prioritere FN-opdrag, og det er lite sannsynlig at disse partiene for eksempel vil prioritere oppdrag i Afrika slik den rødgrønne regjeringen har gjort.
- FrP og H ønsker å styrke forsvarsbudsjettet betraktelig. FrP viser til at andel av BNP er en viktig målestokk for forsvarsprioriteringer, og vil øke denne. I bistand derimot er begge partier sterkt i mot andel av BNP som

¹³⁴ Høyre var også bekymret for konsekvensene ved at den rødgrønne regjeringen tok Russland sin bekymring for rakettskjoldplanene alvorlig. Ved å lytte bidrar vi samtidig til å legitimerte russisk politikk, uttalte Solberg. Se FrPs forslag på <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2007-2008/dok8-200708-061/>

¹³⁵ Dersom "internasjonalt" er lik USA er denne beskrivelsen riktig. USA var svært kritisk. Resten av verden derimot støttet initiativet til den rødgrønne regjeringen, og i dag har over hundre land skrevet under. Ny Tid 25.04.03.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

målestokk. Dette gjelder altså ikke for forsvaret, selv om ingen av partiene spesifiserer hvorfor Norge er et tryggere land med mer penger til forsvaret. Høyre vil "øke aktivitetsnivået i hele Forsvaret og styrke Hæren". I tillegg skal det opprettes en ny hærbataljon og det skal "flys mer, seiles mer og øves mer i hele Forsvaret". I kroner og øre har Høyre satt av kun 500 millioner ekstra til Forsvaret i sitt alternative budsjett for 2009. FrP derimot har foreslått en årlig økning på 2 mrd kroner til Forsvaret.

Utgiftene til Forsvaret vil øke på bekostning av blant annet bistand. FrP vil fjerne nærmere 11 milliarder fra Utenriksdepartementet sitt budsjett, hvorav størstedelen er bistand. Høyre skriver i sitt arbeidsprogram at de vil "videreføre et høyt norsk bistandsnivå, men konsentrere bistanden både tematisk og geografisk". I statsbudsjettet for 2009 kutter de bistanden med 560 mill kr. Begge partier kutter i blant annet bistanden til Midtøsten.

Kutt i bistanden vil ganske sikkert bli erstattet med økt krav om frihandel, som er hovedelementet i begge partiers utviklingspolitikk: Høyre vil "støtte arbeidet for et nytt handelsregime gjennom Verdens handelsorganisasjon" og "støtte arbeidet som skjer i Verdensbanken" (arbeidsprogrammet side 56). FrP vil "jobbe for mer frihandel" (side 7) "begrense statlig bistand (og) innføre frihandel", samt kanalisere norsk bistand til land som "arbeider aktivt for å åpne for frihandel." (side 30)

Norge spiller i dag en viktig rolle i Midtøsten, blant annet som leder av giverlandsgruppen for palestinerne og som en av de viktigste bidragsyterne til FN-organisasjonen UNRWA. Flyktingleirene, som har blitt permanente småbyer, er de aller fattigste i de okkuperte områdene. Mange er helt avhengige av støtten de får fra UNRWA, som blant annet driver skoler og helsetilbud. Etter krigen i Gaza er UNRWA en av de få som kommer inn med nødhjelp til sivilbefolkningen. FrP har i sitt alternative budsjett foreslått å kutte støtten til UNRWA med 50 prosent, med begrunnelse at organisasjonen har utspilt sin rolle og driver flyktingleire som er "tilholdssted for terrorister"¹³⁶. Det er usikkert om en regjering med FrP og Høyre vil fortsette denne linjen. FrP har gjentatte ganger understreket deres Israel-støtte. I arbeidsprogrammet heter det at "Fremskrittspartiet mener det er viktig å bygge allianser med likesinnede land og støtte opp om demokratiske staters rett til å forsvare seg mot terrorisme og trusler fra naboland. Vi støtter det jødiske folks rett til et nasjonalt hjemland i Israel. Staten Israel erkjennes som en suveren og demokratisk stat med rett til å beskytte sine innbyggere mot eksterne, eksistensielle trusler". Høyres arbeidsprogram nevner ikke Palestina, Israel eller Midt-Østen.

Det er også usikkert om en regjering med Høyre og FrP vil utøve noe form for press for å få Israel til å overholde internasjonale avtaler, trekke ut ulovlige bosetninger på Vestbredden og oppheve blokaden av Gaza. I 2006, da Israel førte sin 33-dagers krig i Libanon, ble Israel kritisert av samtlige norske partier, med unntak av FrP, for måten de førte denne krigen på. Det samme skjedde i de blodige angrepene på befolkningen i Gaza som startet i romjulen 2008, hvor Israel i ettertid anklages for å ha angrepet sivile mål og begått

¹³⁶ FrPs nettsted: <http://www.frp.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=42376>, 12.6.2009

krigsforbrytelser¹³⁷. Under hele krigen støttet FrP Israels rett til å forsvare seg og la hele ansvaret for krigen på Hamas.

I 2008 erklærte Siv Jensen at hun ønsket at Norge, som det eneste landet i verden, burde flytte sin ambassade til Jerusalem. Å flytte ambassaden til Jerusalem innebærer at FrP anerkjenner Jerusalem som Israels hovedstad, og dermed støtter en internasjonal dagsorden hvor territorial tilegnelse ved krig er tillatt. Det betyr også at FrP velvillig går med på å se bort fra alle de eksisterende fredsplanene. Veikartet for fred, lansert av USA, EU, Russland og FN er basert på at Jerusalem skal behandles som en sluttstatussak hvor ingen av partene kan foregripe dette ved å "kuppe" Jerusalem. Israels ulovlige bosetninger i Øst-Jerusalem og ødeleggelse av palestinske hjem har blitt kritisert av USAs utenriksminister¹³⁸.

Støtte til private soldater: Soldater fra det skandaleomsuste, private amerikanske sikkerhetsselskapet Blackwater er nå sendt ut av Irak, etter drap, rettssaker og påstander om overgrep.^[6] Likevel er FrP positiv til ideen om private soldater. Fra FrPs program heter det: "Det vil derfor være hensiktsmessig å åpne for bruk av private kontraktører for å sikre hjelpearbeidere og andre i forbindelse med operasjoner i utlandet. Danmark, USA, Storbritannia og andre har valgt å benytte seg av sivile sikkerhetsselskaper for å beskytte egne tjenestemenn og annet personell, med stort hell" (arbeidsprogrammet side 7 og 8, vår understreking).

15. Byråkrati

Det finnes etter hvert mange eksempler på at høyrepolitikk, i form av økt bruk av stykkpris, anbud og konkurranseutsetting ikke lønner seg. Våren 2005 laget Asplan Analyse en rapport om konkurranseutsetting i kommunal sektor. De fant at anbudsskriving og gjennomgang av anbud gjorde anbudene opp mot 10 prosent dyrere. Halvparten av dette – fem prosent – var direkte kostnader. Det dreier seg konkret om økte kostnader i størrelsesorden minst fem til ti milliarder kr. i året, antakelig mer¹³⁹.

Et økende byråkrati i helsevesenet, blant annet på grunn av stykkpris, er også blant årsakene til at eksperimenter med markedsbaserte helsesystemer fra New Zealand og England betegnes som mislykket i dag, bl.a. fordi det førte til et meningsløst stort byråkrati¹⁴⁰. Likevel ønsker FrP "å avvikle dagens rammefinansieringssystem og erstatte dette med et nytt system for direkte statlig stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester som helse,

¹³⁷ Human Rights Watch: <http://www.hrw.org/en/news/2009/03/25/israel-white-phosphorus-use-evidence-war-crimes>, 12.6.2009

¹³⁸ <http://www.guardian.co.uk/world/2009/mar/04/hillary-clinton-israel-settlements>

^[6] "En irakisk granskning viste at 17 sivile ble drept og 20 såret da Blackwater-vakter åpnet ild med automatgevær mens de eskorterte en amerikansk diplomatisk kolonne gjennom byen. Skyting satte søkelyset på den hemmelighetsfulle og lukrative virksomheten til private sikkerhetsselskaper som har operert uten lisens og med strafferettslig immunitet for vaktene i Irak. Blackwaters vakter tjente opp til 1.000 dollar dagen i Irak", fra <http://www.dagbladet.no/2009/05/08/nyheter/blackwater/irak/utenriks/usa/6116842/>

¹³⁹ I sum anslår en SV-rapport at New Public Management koster det norske samfunnet rundt 12 000 millioner kr. i året, eller tilsvarende rundt 15 000 årsverk, se <http://www.sv.no/content/download/11528/72575/file>

¹⁴⁰ Se for eksempel DeFacto (2009)

omsorg, grunnskole, videregående utdanning samt sosiale tjenester"¹⁴¹. Høyre nevner ikke stykkpris i sitt arbeidsprogram, men har sittet i regjering og økt andelen stykkprisandelen på norske sykehus fra 40 til 60 prosent.

Forskere fra BI skriver i en tidligere evaluering av det norske stykkprissystemet at det er tendens til at "... både arbeidsproduktiviteten og kostnadseffektiviteten har imidlertid falt litt, noe som betyr at ISF [stykkeprissystemet] ikke har bidratt til å redusere kostnadene per behandlet pasient"¹⁴². Aftenposten skriver at "sykehusene får stadig flere sykehuskroner, men økningen i produktivitet har vært lite imponerende"^{143, 144}.

Ideen bak stykkprissystemet er å få et grunnlag for prissammenlikning og dermed kostnadskontroll på de enkelte sykehusene. Faren for økt byråkrati med stykkpris ligger i at det krever et omfattende rapporteringssystem. Stykkprisberegningen skjer etter en i teorien fast prosedyre: Først skal legene bestemme seg for «hva pasienten lider av». Deretter skal de finne den aktuelle betegnelsen i en enorm katalog av 155.000 forskjellige koder (WHOs International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems)¹⁴⁵ og notere denne. Så skal betegnelsen overføres til såkalte DRG (Diagnose-Relaterte Grupper)¹⁴⁶, som inngår i rapportering og budsjettprosesser. Det første punktet, som kan oversettes til det mer stabile begrepet «diagnostisering», skal gå forut for og avspeiles presist av det andre, som betegnes som diagnosekoding. Punkt 2 skal være uavhengig og fullstendig uberørt av punkt 3, som kan oversettes til DRG-gruppering og DRG-systemet som helhet, inkludert systemets rolle i budsjettsammenheng¹⁴⁷. For at Helsedirektoratet, som har ansvar for å sette prisene på de enkelte DRGene, skal ha et grunnlag å sette priser på, må sykehusene også rapportere de faktiske utgiftene de har knyttet til hver enkelt DRG. Det betyr at kostnader må brytes ned på svært detaljerte nivåer for å få et mest mulig riktig bilde av hva hver DRG koster. DRGene oppdateres årlig.

FrP har en sykehusmodell som raskt kan bidra til økt byråkrati. De ønsker som sagt "å avvikle dagens rammefinansieringssystem og erstatte dette med et nytt system for direkte statlig stykkprisfinansiering av grunnleggende velferdstjenester", hvor de regionale helseforetakene skal erstattes med ett, stort sykehusdirektorat¹⁴⁸ som får ansvar for å håndtere administrasjonen av en

¹⁴¹ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2007-2008/inns-200708-263/15/>

¹⁴² Dalen mfl. (2002)

¹⁴³ <http://www.aftenposten.no/helse/article217758.ece>

¹⁴⁴ Seinere undersøkelser har moderert dette noe. Helsedirektoratet (2007) skriver at økningen i effektiviteten har ligget på 2,5 prosent årlig etter at stykkpris ble innført. Tallene for produktivitet svekkes imidlertid noe av at det fortsatt er "en utfordring for mange sykehus er (...) at de har for lite kunnskap om hva pasientbehandlinger egentlig koster". Tallet er uansett imidlertid på linje med historisk produktivitetsutvikling for Norge de siste hundre årene (<http://www.vtilv.no/no/Forside/Artikler/Økonomi-og-handel/Gi-meg-et-økonomifag-som-virker>), og ikke eksepsjonelt. Helsedirektoratet peker heller ikke i sitt notat til at økningen i produktiviteten utelukkende kan tilbakeføres til det nye finansieringssystemet. Kilde: Helsedirektoratets rapport IS-1479 "Innsatsstyrt finansiering i helsetjenesten – en vurdering og aktuelle tiltak". Tallene for produktivitet svekkes også av at det fortsatt er "en utfordring for mange sykehus er (...) at de har for lite kunnskap om hva pasientbehandlinger egentlig koster".

¹⁴⁵ Se http://no.wikipedia.org/wiki/Liste_over_ICD-10-koder

¹⁴⁶

http://www.helsedirektoratet.no/kodeverk_og_pasientklassifiseri/drg/om_drg/sentrale_variabler_i_drg_system_et_62957

¹⁴⁷ Forklaringen på det norske stykkprissystemet er hentet fra http://www.tidsskriftet.no/?seks_id=1545935

¹⁴⁸ "Fremskrittspartiet vil endre organiseringen av sykehustjenestene ved å avskaffe de regionale helseforetakene, og erstatte disse med et statlig sykehusdirektorat" (side 45)

omfattende stykkprisordning¹⁴⁹, mens de operative offentlige sykehusene gjøres om til selvstendige driftsenheter som skal konkurrere med private sykehus¹⁵⁰ om oppdrag¹⁵¹. Det skal innføres "... et klart organisatorisk skille mellom bestiller- og betalingsfunksjonen på den ene side, og tjenesteproduksjonen på den annen side. Prinsippet må være at staten betaler for tjenesten på vegne av den person som av staten er tildelt en tjeneste". "Pasientene skal etter å ha fått innvilget en bestemt helsetjeneste av det offentlige, selv velge hvilken helseleverandør de ønsker å benytte seg av" (programmet side 45)

Basert på dette synes det forholdsvis klart at dette planlagte "monster"-direktoratet skal ha følgende funksjoner.

- Det skal være et statlig kontor for markedskoordinering, som holder konstant oversikt over etterspørselen i helsemarkedet, ved å ta i mot ønsker fra hver enkelt pasient om hvilket sykehus de ønsker seg til¹⁵², og samtidig har oversikt over tilbudssiden, dvs. kapasitet og kompetanse ved det enkelte sykehus, og som koordinerer disse.¹⁵³ Dette kontoret formodes å skulle tilsvare Adam Smiths usynlige hånd (bare med litt flere statsansatte).
- Det skal være et "regnskapskontor" som holder oversikt over hvilke sykehus som har utført hvilke operasjoner til hvilke priser, og sørge for at disse sykehusene får betalt iht. et meget omfattende og detaljert stykkprissystem¹⁵⁴.
- Stykkpriser må beregnes. I dag beregnes disse prisene årlig på bakgrunn av innrapporterte utgifter i sykehusene av Helsedirektoratet. Det er rimelig å anta at dette nye direktoratet også får ansvaret for å være dette "priskontoret", som samler inn og tar i mot rapporterte utgifter fra de enkelte sykehusene, og bruker disse utgiftene grunnlag for å kontinuerlig beregne, publisere og utstede nye, oppdaterte stykkpriser på respektive koder.
- Noen må kontrollere at de kostnadene som sykehusene rapporterer er riktige. Det er allerede i dag eksempler på økende opportuniste innen helse, på den måten at stykkprissystemet utnyttes av helseforetakene (se kapitlet om Helse). Direktoratet må således også være et "tilsyns- og revisjonskontor" for alle sykehusene og de utgiftene som de rapporterer.
- Det skal være et konkurransetilsyn for helsesektoren, som hele tiden overvåker og eventuelt motvirker uønskede konkurser eller nedleggelses som stykkprissystemet kan medføre, og således sørge for at helsetilbudet i

¹⁴⁹ "Direktoratet skal blant annet sørge for (...) at prisingen av DRG-koder (diagnoserelaterte grupper) til enhver tid holder riktig nivå" (side 45)

¹⁵⁰ FrP vil "likebehandle offentlige og private sykehus" (arbeidsprogrammet side 46)

¹⁵¹ FrP vil at "at alle sykehus skal være selvstendige driftsenheter" (arbeidsprogrammet side 46)

¹⁵² "Pasientene skal etter å ha fått innvilget en bestemt helsetjeneste av det offentlige, selv velge hvilken helseleverandør de ønsker å benytte seg av" (side 45)

¹⁵³ Det er uklart hva som skjer om en pasient får henvisning til operasjon, og velger et sykehus som viser seg å ikke ønske å operere pasienten fordi sykehuset mener de taper penger på operasjonen (sykehusene er med FrP blitt en selvstendig resultat enhet).

¹⁵⁴ I FrP sitt program står det at "sykehusene må få betalt en stykkpris for den pasientbehandlingen som utføres" (side 45). Det kan dermed virke som om FrP ønsker 100 prosent stykkpris. FrP vil også at psykiatrien skal finansieres gjennom en slik stykkpris.

Norge er "helhetlig"¹⁵⁵. Hva skjer for eksempel om et sykehus går konkurs? Med begrepet "helhetlig" er det rimelig å forstå at direktoratet skal passe på at alle sykehus tilbyr de tjenestene de skal, for å opprettholde konkurransen, og at ingen sykehus slutter å levere en tjeneste som de for eksempel ikke finner lønnsom nok (det er åpent spørsmål om sykehusdirektoratet skal kunne pålegge disse sykehusene å utføre de sykehusene oppfatter som ulønnsomme operasjoner?).

Summen av dette kan bety økt byråkrati og mindre igjen for pengene. Spesielt bekymringsfullt er det om leger og sykepleiere vil bruke mer tid enn i dag på skjemaer knyttet til stykkprisfinansieringen, og dermed mindre tid på pasienter. I dag er stykkprisfinansieringen på sykehus 40 prosent, mens FrP ønsker den opp på 100 prosent. Det betyr at det ikke er unaturlig å anslå at byråkratiet i det minste vil dobles sammenliknet med dagens nivå.

Derfor blir det ekstra interessant når Erna Solberg i Aftenposten 7. mai 2009 påstår at "... private generelt driver mer effektivt og at det offentlige derfor kan spare penger på å kjøpe tjenester av private". Aftenposten spør betimelig: "Men fører ikke anbudsrunder også med seg økt byråkrati, slik at det derfor ikke blir så mye å spare?" Erna svarer: "*Det er det ingen dokumentasjon på*"¹⁵⁶.

Det er også grunn til å diskutere om høyresidens politikk fører til mindre igjen for pengene også på andre områder. Høyre går blant annet til valg på at "nye veier skal bygges på nye måter"¹⁵⁷, og vil ha 22 store private prosjekter de neste ti åra. Høyre hevder at Offentlig-Privat samarbeid (OPS; private bygger, offentlige betaler) vil gi "10-15 prosent rimeligere enn tradisjonell utbygging", dvs. økt privatisering og anbud innenfor bygg og vedlikehold av veier. Tanken bak dette er at private løsninger skal gjøre tjenestene billigere og bedre. Men det kan være grunn til å stille spørsmålstegn ved om dette virkelig holder: Vederlagene til private skal både dekke dyrere privat rente enn det offentlige selv kunne ha lånt penger for, samt at det skal dekke inn profitt til de private. Her må konkrete undersøkelser vise hvorvidt teoriene stemmer:

Høyres dokumentasjon på at private bygger veien billigere er blant annet rapporten "Kartlegging og utredning av former for offentlig privat samarbeid, KPMG (2003)". KPMGs rapport oppsummerer erfaringene fra 250 OPS-prosjekter i England siden 1992. I følge KPMG har disse i gjennomsnitt gitt 17 prosent offentlig innsparing. Klassekampen gikk imidlertid rapporten etter i sømmene med hjelp av britiske eksperter. Det viste seg at KPMG-rapporten bygde på *antatte* innsparinger før prosjektene var satt i gang. I tillegg framsto metodene for å beregne samfunnsøkonomi som usikre og omstridte, og det ble avdekket flere grove faktafeil i rapporten¹⁵⁸. KPMG er selv en av de største aktørene i OPS-bransjen.

Den norske evalueringen av OPS utført av Transportøkonomisk institutt og Dovre viser riktignok at de tre norske "OPS-veiene"¹⁵⁹ bygges på kortere tid enn mange statlige prosjekter. Men dette skyldes ikke den private kapitalen i seg selv, men

¹⁵⁵ "Direktoratet skal blant annet sørge for et helhetlig helsetilbud i hele landet", arbeidsprogrammet side 45

¹⁵⁶ Aftenposten 7. mai 2009 side 12 (ikke publisert på nett)

¹⁵⁷ Erna Solberg til Høyres landsstyre februar 2009, <http://www.hoyre.no/artikler/2009/2/1234013138.26>

¹⁵⁸ <http://www.klassekampen.no/16345/article/item/null>

¹⁵⁹ E39 Bårdshaug-Klett, E39 Lyngdal-Flekkefjord og E18 Grimstad-Kristiansand

at prosjektene er fullfinansiert før byggingen starter. Dette har staten ikke anledning til i dag, men må delbevilge strekninger fra ett budsjettår til et annet, noe som noen ganger betyr at midlene kan stoppe opp. Rapporten konkluderer derfor med at raskere utbygging og bygging og vedlikehold i én sammenheng også kan realiseres i statlig regi, om det legges til rette for det¹⁶⁰, for eksempel gjennom offentlig fullfinansiering ved prosjektstart.

Det er et tilslutt tankekors at FrP, som oftest roper om bemanningskrise i politiet, samtidig fører en alkoholpolitikk som gjør at behovet for flere statsansatte i politiet øker. "Vi har sagt ja til lavere alkoholavgifter (...). Vi tar derfor konsekvensen av det. Det er en av grunnene til at vi styrker politiet" sier Jan Arild Ellingsen (FrP) i Stortinget.¹⁶¹

16. Distriktspolitikk

Distriktene vil svekkes med en mørkeblå regjering. En stor andel av kommunene mister viktige midler fra staten, det blir kutt i landbruksoverføringer, den offentlige fellesskolen i distriktene står i fare for å bli svekket og det blir mindre penger til kommunene fordi FrP og Høyre bruker de store pengene på skattelette til de som har mest fra før.

En borgerlig regjering bestående av FrP og Høyre vil være enige om å arbeide for å fjerne formuesskatten, redusere toppskatten og fjerne arveavgiften, slik de har både programfestet og stemt for i Stortinget. Å avvikle disse skattene betyr at det offentlige går glipp av mellom 15 og 18 mrd kr hvert år. Dette er penger som disse partiene ikke vil ha å bruke på å utvikle offentlig velferd, som skole, helse og utdanning. 15 mrd kr tilsvarer om lag 30.000 årsverk innen skole, helse og utdanning, eller rundt 70 ansatte per kommune i snitt.

Høyre og FrP er enige om å fjerne formuesskatten. For de aller rikeste – de 32 personene i Norge med over en milliard i formue – utgjør dette rundt 790 mill kr (se kapittel 1), hvor hoveddelen blir betalt ut til folk som bor i sentrale strøk: 20 av 32 norske milliardærer skatter til Oslo, og den samlede skatteletten disse personene får utgjør over en halv milliard kr i året, eller 2,0 mrd over fire år. Om man i tillegg tar med de milliardærene som bor i Bergen, Stavanger, Asker, Bærum og Kristiansand utgjør fjerning av formuesskatten det samme som å betale ut 653 mill kr. til folk som bor sentrale strøk, tilsvarende 83 prosent av all formuesskatt¹⁶² (se kapittel 1 om Skatt for detaljer).

I dag betaler bedriftene i kommunen en selskapsskatt som går til staten, som igjen fordeler disse inntektene ut til kommunene basert på kommunenes personskatteinntekter. Poenget med dette er å gjøre kommunene mindre sårbare for svingninger, samt å jevne ut mellom næringssterke og næringssvake

¹⁶⁰ Det blir ofte hevdet at de private avlaster staten for økonomisk risiko. Men hvem som sitter med den største risiko viser seg når OPS-selskapene havarerer, for eks da Jarvis, et engelsk OPS-selskap som bygde skoler, kom i vansker og gikk konkurs: "Teachers and pupils in the 37 Norfolk County Council schools feared a long wait after a PFI scheme was abandoned last year. Schools in need of repair, which were hit by the collapse of a Private Finance Initiative project, could be bailed out by a £56m government grant." (BBC 06.01. 2005).

¹⁶¹ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2008-2009/081203/6/#a26>

¹⁶² De øvrige kommunene er Hole (Olav Thon, 84,4 mill), Austevoll (Ole Rasmus Møgster, Helge Arvid Møgster, til sammen 40,5 mill kr) og Fet (Hans Rasmus Astrup, 12,5 mill kr)

kommuner. Både FrP og Høyre ønsker å endre dette. De vil gjøre alle kommunenes inntekter mer avhengig av selskapsskatt fra de bedriftene som måtte finnes i kommunen, på bekostning av dagens statlige utjevning.

FrP ønsker "... at den statlige økonomiske utjevningen mellom kommunene reduseres og at de statlige overføringene baseres på (bl.a.) eierskap til selskapsskatt" (side 5). Høyre skriver i sitt program at "at det skal lønne seg for kommunene å drive en næringsvennlig politikk ved at de får beholde deler av selskapsskatten lokalt" (side 21). I Stortingets behandling av Kommuneproposisjonen for 2009 foreslo Høyre "å opprettholde ordningen med kommunal selskapsskatt" som den rødgrønne regjeringen da fjernet.

FrP og Høyres politikk vil bety at de aller største kommunene kommer bedre ut, fordi her ligger de største og fleste bedriftene. Også kraftkommunene vil komme bedre ut enn i dag. Men de aller fleste kommunene vil miste viktige inntekter fra staten som de i dag har. Drøyt 30 kommuner vil tjene på dette, mens de resterende rundt 400 kommunene vil tape.¹⁶³ Tabellen under viser hvordan dette vil slå ut.

Tabell 6.3 Endringer i skatteinntekter ved at kommunene beholder selskapsskatt. Basert på tall fra Kommuneproposisjonen 2009¹⁶⁴.

Kommune- gruppe	Antall innbyggere	Differanse i 1 000 kr	Differanse i kr. per innb.	Antall kommuner
< 2 118 innb.	125 775	-13 353	-106	94
2 118 - 3903 innb.	267 887	-37 973	-142	93
3 903 - 7 290 innb.	501 779	-49 375	-98	93
7 290 - 20 000 innb.	1 120 651	-169 525	-151	93
> 20 000 innb.	1 549 901	-85 924	-55	42
Bergen, Stavanger, Trondheim	515 928	41 577	81	3
Kraftkommuner	19 887	4 172	210	12
Oslo	538 411	252 390	469	1

Tabellen viser at de fleste kommuner med mindre enn 20 000 innbyggere vil tape på en slik omlegging. Det betyr mindre penger til skole, eldreomsorg og kultur i disse kommunene. Det er kun noen utvalgte kommuner som kommer bedre ut med Høyre og FrPs opplegg¹⁶⁵. Bergen, Stavanger og Trondheim vil øke sine inntekter med til sammen om lag 42 mill kr., eller i snitt 81 kroner per innbygger. Oslo får over 250 mill kr mer enn i dag, eller 469 kr mer per

¹⁶³ I Kommuneproposisjonen 2009 står det at det er i alt 33 kommuner som vil tape på regjeringens forslag om statliggjøring av selskapsskatten, dvs. det er rimelig å anta at det er 33 kommuner som vil tjene på Høyre og FrPs opplegg med å reversere dette

¹⁶⁴ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/regpubl/stprp/2007-2008/stprp-nr-57-2007-2008-/6/2.html?id=515772>

¹⁶⁵ På grunn av variasjoner innenfor gruppene av mindre kommuner er det flere enn kraftkommunene samt Bergen, Stavanger, Oslo og Trondheim som kommer bedre ut med Høyre og FrP.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

innbygger¹⁶⁶. 12 kraftkommuner får drøyt fire mill kr mer i inntekter i året, eller rundt 210 kr mer per innbygger. Dette er penger som tas fra de resterende kommunene.

Landbruket vil få mindre penger med en regjering av Høyre og FrP. "Landbruket får ikke mer penger med oss" sier næringspolitisk talsmann Thorbjørn Hansen (H) i morgennyhetene NRK TV 12.5.2009. Den samme Hansen sier til Politisk Kvarter 12.5.2009 at "Jordbruksforhandlingene er ikke viktige". Her finner Høyre naturlig sammen med FrP, som vil "Redusere dagens støtte- og subsidieordninger" (arbeidsprogram 2009-2013 side 15). I Stortinget har FrP foreslått kutt på rundt 6 mrd kr., om lag en halvering av overføringene og en reduksjon av støtten til landbruket med over 100.000 kr. per årsverk. FrP og Høyre har også foreslått i Stortinget å fjerne den forhandlingsretten som bøndene har i dag, hvor bøndene hvert år forhandler med staten om en jordbruksavtale. Avtalen er viktig for å sikre matproduksjonen i Norge. I tillegg gir jordbruket mange arbeidsplasser, ikke minst i distriktene.

Om FrP og Høyre vinner valget i 2009 vil de si ja til flere privatskoler. Privatskoler lokaliseres gjerne i byene på grunn av at der er kundegrunnlaget størst. Samtidig mottar privatskolene statsstøtte (85 prosent av tilskuddsgrunnlaget for offentlige skoler)¹⁶⁷ som tas fra den offentlige fellesskolen i det fylket som privatskolen legger seg i. Dette kan fort bety en kraftig sentralisering, ved at de offentlige skolene i distriktene legges ned, til fordel for private skoler i byene¹⁶⁸.

Kutt i pressestøtta: FrP og Høyre vil være enige om å gjennomføre kutt i pressestøtta, noe som igjen vil bety fare for nedleggelse for en rekke aviser. FrP har i Stortinget foreslått å halvere pressestøtta (dvs. kutte all støtte for alle meningsbærende riksaviser), mens Høyre har kuttet med rundt ti prosent. Se kapitlet om Kultur for detaljer.

17. Kultur

Både Høyre og FrP foreslår i Stortinget å kutte kulturbudsjettene.

Fremskrittspartiet er det partiet som i størst grad av alle reindyrker å overlate kulturpolitikken til markedet og til frivillige. De har som prinsipp at kultur skal være mest mulig uavhengig av offentlig finansiering. Fremskrittspartiet vil i sitt alternative statsbudsjett redusere kulturbudsjettet med 940 mill. kr. Det tilsvarer hver tiende kulturkrone. FrP har foreslått at kunstnerstøtta skal halveres. I Stortinget har de foreslått en "... gjennomgang av ordningen med statlige

¹⁶⁶ I forbindelse med overføringen av selskapsskatten til staten fra 2009 fikk Oslo et hovedstadstillegg på 300 mill kr. En eventuell korrigerende av dette med innføring av kommunal selskapsskatt vil selvsagt endre resultatet for Oslo.

¹⁶⁷ På barnetrinnet er satsene 104 600 kr. per elev opp til 40 elever, for 41-200 elever er satsene 52 500 og for 200+ elever er satsene 62 100 per elev. For ungdomstrinnet er satsene hhv. 108 300 kr., 54 200 kr. og 64 200 kr. per elev.

¹⁶⁸ For eksempel var alle privatskolene så nær som én (toppidretts-gymnasiet på Geilo) som i 2005 søkte om å få etablere seg i Buskerud lokalisert til Drammen.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

stipender og garantiinntekter til kunstnere med sikte på en halvering av kostnadene i ordningen i 2009".¹⁶⁹, ¹⁷⁰ Høyre støttet ikke dette.

FrP og Høyre vil være enige om å gjennomføre dramatiske kutt i pressestøtten¹⁷¹. Fremskrittspartiet ønsker "... i utgangspunktet at aviser skal være selvfinansierende", men erkjenner at dette vil kunne få dramatiske konsekvenser for distriktene, slik at de kutter kun i støtten til riksdekkende såkalte "meningsbærende aviser"; dvs. Klassekampen, Nationen, Dagen, Dagsavisen og Vårt Land. FrP mener produksjonstøtten bør trappes ned til 160 mill. kr. Dette er over en halvering av pressestøtten, som i 2009 er på 264 millioner kr. Høyre skriver i sitt arbeidsprogram at de vil "... legge om og redusere pressestøtten" (side 14). I statsbudsjettet for 2009 kutter Høyre 26 millioner, eller rundt ti prosent, av pressestøtta. Et kutt i pressestøtta vil kunne bety nedleggelse for en rekke aviser. Det sier i hvert fall redaktøren for Mediebedriftenes Landsforbund til ANB¹⁷². Konkret nevnes Bergensavisen, Rogalands Avis og Dagsavisen.

FrP ønsker å stykke opp og selge NRK til private. FrP forklarer dette med at det ikke er en offentlig oppgave å tilby underholdning. Høyre er ikke enig i dette, men ønsker – som FrP – å fjerne lisensinntektene til Høyre. Resultatet av dette kan bli avvikling av NRK som allmennkringkaster, eller en reklamefinansiert og mye mer kommersiell aktør enn det vi kjenner NRK som i dag.

Høyre og FrP ønsker begge å innføre politisk TV-reklame i Norge.

18. Inkludering

Det kan bli en kraftig innstramming av asylpolitikken i Norge om Høyre og FrP får bestemme. Begge partier vil både redusere antall flyktninger til Norge og skjerpe reglene for familiegjenforening. FrP vil ha langt strengere krav for å kunne få norsk statsborgerskap og stemmerett. Høyre vil "stramme inn definisjonen av flyktningbegrepet og reversere de siste års liberalisering" (arbeidsprogrammet).

FrP lanserer ingen tiltak for å fremme forutsetningene for integrering, enn si inkludering. I FrPs forrige arbeidsprogram defineres integrering som "innvanderne(s) plikt til å tilpasse seg det norske samfunnet".

FrP argumenterer for at "alle særytelser for innvandrere (skal) fjernes", at sosiale ytelser i større grad må knyttes til statsborgerskap og partiet har ingen forslag til hvordan samfunnet skal tilrettelegge for integrering og inkludering. FrP mener integrering er noe staten skal kreve, men ikke bidra til.

¹⁶⁹ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2008-2009/inns-200809-073/>

¹⁷⁰ Det er et interessant paradoks at FrP mener at markedet skal styre kulturen – samtidig som partiet foreslår at Stortinget skal bestemme en liste over de viktigste verk innen hver sjanger: arkitektur, maleri, skuespill, litteratur etc. På samme måte dobbeltkommuniserer de når de sier at de vil stille sterkere krav til alle som mottar offentlig støtte (uten unntak for kultur), og dermed ønsker å detaljstyre innholdet i kulturen.

¹⁷¹ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Budsjett/2008-2009/innb-200809-002/4/#a16>

¹⁷² <http://www.siste.no/Innenriks/politikk/article3558237.ece>

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

FrPs "integreringspolitikk" består kort fortalt i å fjerne en rekke av de tiltakene som vi vet bidrar til god og vellykka integrering, som kutt til all offentlig støtte til norskundervisning, fjerne kvoteordninger i arbeidslivet ved ansettelser, opptak til skoler eller ved tildeling av offentlige goder.

I tillegg ønsker de dobbeltstraff for utlendinger, ved å "... utvise alle utenlandske statsborgere som blir straffet med mer enn 3 måneders ubetinget fengsel", samt at "familiegjenforening for innvandrere og flyktninger begrenses til dem som har hatt lovlig opphold i Norge i minst 5 år og har utvist en plettfriandel"¹⁷³.

I Norge har debatten stått om man skal følge FNs flyktningkommissær (UNHCR) anbefalinger om hvem som trenger asyl, eller om man skal føre en strengere nasjonal politikk enn det FN anbefaler. Høyre skriver i sitt program at de ønsker en "politisk kontroll over utviklingen av regelverket på utlendingsområdet". Dette kan derfor leses som en bekreftelse av at Høyre ikke akter å følge UNHCR sine anbefalinger. Det kan imidlertid også leses som at Høyre er åpne for økt politisk styring av Utlendingsnemda (UNE), som i dag er en rettsliknende ankeinstans for avgjørelser tatt av Utlendingsdirektoratet.

19. Kriminalitetspolitikk

Innsatte i norske fengsler har mer til felles enn at de er innsatte. I 2004 kom Fafo-rapporten "Levekår blant innsatte". Rapporten viser at innsatte ofte har lav utdanning og svak tilknytting til arbeidsmarkedet. Mange sliter med dårlig helse, fire av ti befinner seg under fattigdomsgrensen og seks av ti er rusmisbrukere. En tredjedel av alle innsatte er bostedsløse.

Dette betyr at reisen mot fengselscella oftest starter lenge før lovbruddet. Og dette betyr igjen at de viktigste midlene for å få ned kriminaliteten også finnes i alt det som skjer før og etter fengselsoppholdet. Likevel er høyresidas kriminalpolitikk utformet etter amerikanske "tough on crime"- prinsippet, hvor straff er middelet, og hvor harde straffer og lange, tøffe fengselsopphold skal "virke avskrekkende" på kriminelle. I Nationen skriver FrPs justispolitiske talsperson Jan Arild Ellingsen at "FrP er av den oppfatning at enkelte handlinger er så alvorlige at de kriminelle som står bak dem ikke bør slippes ut i samfunnet igjen" (12.08.08).

FrP er kritisk til "normalitetsprinsippet", som betyr at tilværelsen for en innsatt skal være mest mulig lik livet i samfunnet ellers¹⁷⁴. I Stortinget har FrPs Solveig Horne sagt at "vi ønsker å satse på lukkede soningsplasser for dem som samfunnet trenger beskyttelse mot". Elisabeth Aspaker fra Høyre følger opp:

¹⁷³ FrPs forslag innebærer at en engelsk lege, ingeniør eller snekker som har deltatt i en demonstrasjon mot for eksempel utbygging av forurensende gasskraftverk (jf. Straffeloven § 35) kan regne med å bli utvist fra landet eller nektet familiegjenforening.

¹⁷⁴ Dette er en bevisst misforståelse, fordi normalitetsprinsippet betyr ikke at man ikke skal stille krav til de innsatte. Men et viktig tiltak for å øke den innsattes mulighet til å leve et liv uten kriminalitet er å sette den innsatte i stand til å mestre hverdagslige gjøremål som å vekke seg sjøl, lage frokost, matpakke og møte presis på arbeid eller undervisning. Mange av de innsatte har aldri lært seg slike ferdigheter. Dersom man ikke tar tak i dette under soninga, hvordan skal man da sikre at den innsatte mestrer dette etter løslatelse? Dårligere progresjon i soninga og færre permisjoner vil føre til dårligere tilbakeføring til samfunnet. Det vil føre til at en rekke mennesker ikke vil være forberedt – trent – til møtet med samfunnet den dagen de er ferdig med soninga.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

”Høyre mener at Regjeringen er på utrygge veier om straff ikke oppleves som straff”. Jan Arild Ellingsen sier i Morgenbladet at ”vi sender ut forbanna dårlige signaler hvis vi belønner kriminalitet” (3. okt 2008).

En borgerlig regjering vil derfor innføre strengere straffer og hardere soningsforhold¹⁷⁵ (som er lite tilrettelagt for tilbakeføring), og som i liten grad tar høyde for at lange straffer under strenge soningsforhold faktisk fører med seg økt kriminalitet, slik vi blant annet vet av erfaringer fra USA. Langt flere risikerer å bli sperret inne i svært lang tid.

En borgerlig regjering vil øke straffene, men samtidig legge til grunn for økt kriminalitet gjennom en mer liberal alkoholpolitikk. Høyre vil ”gi kommunene selv rett til å bestemme skjenketidene”. FrP vil

- liberalisere alkohollovgivningen slik at skjenkeløyver og salgsbevillinger i større grad tildeles etter objektive kriterier,
- Avvikle vinmonopolet og tillate at alle alkoholholdige drikker skal kunne selges i vanlige forretninger,
- kutte alkoholavgiften med 6 pst
- senke aldersgrensa for kjøp av sprit til 18 år
- tillate øl-, sprit- og vinsalg døgnet rundt for forretninger som har alkoholbevilling.

Hvordan dette konkret vil slå ut for Norge veit vi selvsagt ikke i detalj. Men det finnes noen erfaringer å trekke fra Finland. Da Finland reduserte sine alkoholavgifter, økte voldskriminaliteten med 29 pst. Finland har nå reversert denne politikken.

Det er et tankekors at de samme partiene som roper om bemanningskrise i politiet fører en politikk som gjør at behovet for politiet øker. FrPs svar på dette er: ”Vi har sagt ja til lavere alkoholavgifter (...). Vi tar derfor konsekvensen av det. Det er en av grunnene til at vi styrker politiet”. Jan Arild Ellingsen (FrP)¹⁷⁶

Men FrP er på kollisjonskurs med politiet. I Oslo foreslo byrådet av Høyre og FrP i 2008 en mer liberal skjenkeplan, som ble regelrett slaktet av Oslo-politiet. Visepolitimesteren i Oslo, Roger Andresen sa: «I forhold til skjenketider bør man snarere gå bakover i tid. Vi har mange ganger sagt at vi bruker en uforholdsmessig stor andel av de uniformerte ressurser natt til lørdag og søndag. Skulle vi ha enda flere steder med de samme utfordringene som i sentrum, går det imot hva vi ønsker å bruke ressursene på. I tillegg vil dette skape negative konsekvenser for bomiljøene.»

Et mye brukt argument for å holde kranene åpne til minst tre om natta, er at tidligere stengning fører til bråk når alle gjestene forlater utestedene samtidig.

¹⁷⁵ FrP mener at straff "... skal avskrekke vedkommende fra å begå nye straffbare handlinger, og avskrekke andre fra å begå straffbare handlinger (...) Vi ønsker derfor høyere strafferammer generelt sett, og en gjennomgang av straffelovgivningen. I tillegg ønsker vi å innføre minimumsstraff for en del alvorlige lovbrudd (...) samt å fjerne dagens kvantumsrabatt som medfører at kriminelle som i en rettssak dømmes for flere forhold, ikke blir straffet for hver og en av forbrytelsene vedkommende har gjort seg skyldig i." Høyre vil at strafferammene skal utnyttes i større grad enn i dag, og at prøveløslatelse kun skal skje etter en reell vurdering der samfunnets behov for trygghet ivaretas.

¹⁷⁶ <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2008-2009/081203/6/#a26>

Mange har i den norske debatten tatt til orde for å skjenke hele natta for å unngå problemet. Island fulgte dette rådet i 1999, slik Storbritannia gjorde i 2004. Både Reykjavik og London opplevde en dramatisk økning i voldstilfellene etter frislippene: To år etter lovendringen viste en forskningsrapport fra Londons største akuttmottak at omfanget av alkoholrelaterte voldsskader var doblet, mens de alkoholrelaterte ulykkesskadene var tredoblet. Tre år etter at skjenketidene ble fristilt på Island, kunne sykehusets akuttmottak dokumentere at tallet på voldsrelaterte skader hadde økt med 34 %.

Stortinget vedtok nylig å avkriminalisere tigging, basert på en erkjennelse av at det er galt å straffe offentlig lidelse, og et prisverdig signal om en mer human tilnærming til fattigdomsproblematikken. Tigging og prostitusjon er ikke først og fremst et ordensproblem, men den synlige dokumentasjonen på fattigdom og lidelse. Det er derfor viktig og riktig at tigging først og fremst må møtes med sosialpolitiske virkemidler, ikke med kriminalpolitiske virkemidler. FrP og Høyre har flere ganger foreslått at politiet skal ha lov til å fjerne problemer med synlig tigging og prostitusjon i gatebildet. For disse partiene er hovedproblemet ikke at folk har falt utenfor i samfunnet, men at de utgjør et visuelt renovasjonsproblem: "Mange steder sjeneres innbyggerne av at tiggere og rusmisbrukere bedriver en uønsket og kriminell (sic!)¹⁷⁷ virksomhet i hverdagen, uten at dette blir slått ned på av politiet".

20. Norge og EU

Fra oktober 2001 har vi hatt regjeringer som har vært enige om å ikke sende noen søknad om norsk medlemskap i EU. Et slikt regjeringsgrunnlag vil en regjering av Høyre og Fremskrittspartiet ikke lenger ha. Høyre fastslår i partiprogrammet for 2009-2013 at partiet vil "arbeide for at Norge skal bli medlem av EU så raskt som mulig" og har medlemskap i EU høyt på sin prioriteringsliste. Fremskrittspartiet tar ikke standpunkt til norsk EU-medlemskap, men vil "åpne for en folkeavstemming om EU-spørsmålet dersom det er betydelige endringer i folkeopinionen".

Dette betyr at en slik regjering vil sende en søknad om medlemskap hvis opinionen skulle svinge i retning av et ja-flertall. En del stortingsrepresentanter fra FrP vil kanskje stemme nei til å sende en slik søknad siden partiet har valgt å stille representantene sine fritt i EU-spørsmålet. Men siden de fleste representantene fra Arbeiderpartiet sannsynligvis ønsker Norge inn i EU, vil det være flertall på Stortinget for å sende en søknad om medlemskap.

En regjering av Høyre og Fremskrittspartiet vil ha en lav profil i de fleste løpende forhandlinger med EU både om store og små saker. Den vil i utgangspunktet se EUs mange markedsliberale initiativ som støtte til sin politikk både innenlands og i forhold til resten av verden. Den vil derfor sjelden ta konfrontasjoner med EU verken i EØS-sammenheng eller i utenrikspolitiske spørsmål.

¹⁷⁷ Tigging er ikke ulovlig, og derfor ikke kriminelt. Politiet har uansett hjemler for å opprettholde alminnelig ro og orden.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

EU-kommisjonens og EF-domstolens systematiske undergraving av den nordiske arbeidslivsmodellen de siste årene vil uansett møte full forståelse fra en Høyre-Frp-regjering (se for eksempel kapitlet om Rettigheter for ansatte).

Referanser

Adresseavisen 21.2.2008

Aftenposten 3.7.2003

Aftenposten 10.11.2004

Aftenspoten 1.6.2005

Aftenposten 25.2.2007

Aftenposten 22.9.2008

Aftenposten 7.5.2009

BBC 6.1.2005

Bergens Tidende 2.11.2006

Bonesrønning, Hans og Jon Marius Vaag Iversens (2008): Suksessfaktorer i grunnskolen: Analyse av nasjonale prøver 2007, SØF-rapport nr. 05/08 s. 42.

Innst.S. nr. 1 (2008–2009) fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak, rammetilskudd til kommunesektoren mv., tilfeldige utgifter og inntekter og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte mv. for 2009

Innst.S. nr. 13 (2008–2009) fra transport- og kommunikasjonskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009, kapitler under Samferdselsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet og Justis- og politidepartementet (rammeområde 17)

Innst.S. nr. 2 (2008–2009) fra familie- og kulturkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2009, kapitler under Barne- og likestillingsdepartementet, Kultur- og kirke departementet og Kunnskapsdepartementet (rammeområdene 2 og 3)

Dagbladet 31.12.2007

Dagsavisen 4.3.2009

Dagbladet 8.5.2009

Dagbladet 5.6.2009

Dagsavisen 9.8.2007

Dahlin (ukjent år); "Fra politikk til praksis i klasserommet"

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Dalen, Dag Morten, Jostein Grytten & Rune J. Sørensen (2002): "Mer penger eller mer for pengene", Forskningsrapport nr.16 2002. Sandvika: Handelshøyskolen BI.

DeFacto (2009) "De tok tilbake sykehusene. Om Skottlands og New Zealands farvel med markedsmodeller i sykehussektoren".

FrPs handlingsprogram 2005-2009

FrPs handlingsprogram 2009-2013

Høyres arbeidsprogram 2009-2013

ILO (2009) 8th Delivering decent work in Europe and Central Asia, Report of the Director-General Volume I, Part 1

Innst. S. nr. 252 (2004-2005) fra Den særskilte komité nedsatt av Stortinget 18. mars 2005 for behandling av St.meld. nr. 17 (2004-2005) Makt og demokrati

Innst. O. nr. 70 (2004-2005) fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i likestillingsloven mv. (Gjennomføring av Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/73/EF og innarbeiding av FN-konvensjonen om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner med tilleggsprotokoll i norsk lov)

Innst. O. nr. 87 (2006-2007) fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endring i lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (unntak fra helsepersonells taushetsplikt)

Innst. O. nr.78 (2007-2008) frå energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. (industrikonsesjonsloven) og i lov 14. desember 1917 nr. 17 om vasdragsreguleringer (vassdragsreguleringsloven)

Innst. S. nr. 163 (2006-2007) frå næringskomiteen om et aktivt og langsiktig eierskap

Innst. S. nr. 210 (2007-2008) fra transport- og kommunikasjonskomiteen om verksemda til Posten Norge AS

Innst. S. nr. 321 (2008-2009) fra kommunal- og forvaltningskomiteen om ei forvaltning for demokrati og fellesskap

Innst. S. nr. 263 (2007-2008) fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2009

Innst. S. nr. 255 (2008-2009) frå transport- og kommunikasjonskomiteen om virksomheten til NSB AS

Innst. S. nr. 73 (2008-2009) fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen og Karin S.

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

Woldseth om avvikling av ordningen med statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere

Jensehaugen, Jørgen, "Israels verste venn", Fredsforskningsinstituttet PRIO, i Aftenposten 25.09.2008

Klassekampen 2.11.2004

Klassekampen 17.6.2009

KPMG (2003); Kartlegging og utredning av former for offentlig privat samarbeid

Kraftnytt 02.02.2005

Lubienski, Christopher og Sarah Theule Lubienski, University of Illinois Charter, Private, Public Schools and Academic Achievement: New Evidence from NAEP Mathematics Data (2006)

Martinussen P. E., and T. P. Hagen (2007): Reimbursement systems, organisational forms and patient selection: Evidence from day surgery, Institute of Health Management and Health Economics, 2007:5

Morgenbladet 3.10.2008

Nationen 12.8.2008

NOU 2009: 10 Fordelingsutvalget. Utredning fra et utvalg oppnevnt av Finansdepartementet 25. april 2008

NTB 29.11.2007

Ny Tid 25.04.03.

OECD (2007), Equity in Education

Olsen, Ingvar Theo og Einar Anders Torkildseng (2008), Notat Resultatbasert finansiering (RBF) innen helsesektoren, Norad/helsedirektoratet

Ot.prp. nr. 49 (2004-2005) Om lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven).

Ot.prp. nr. 60 (2008-2009) Om lov om endringar i yrkestransportlova og jernbanelov en (tilsette sine rettar ved bruk av konkurranse i kollektivtransporten o.a.)

St.meld. nr. 22 (2001-2002) Et mindre og bedre statlig eierskap.

St.meld. nr. 1 (2008-2009) Nasjonalbudsjettet 2009

St. prp. 66 (2002-2003) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004 (kommuneproposisjonen),

Hvem tjener på en regjering med Høyre og FrP?

St.prp. nr. 57 (2007-2008) Kommuneproposisjonen 2009

SV (2008) Utveier – "Samhandlingsmodell" som alternativ til New Public Management

Tidskriftet for den norske lægeforening Nr. 11 / 31.mai 2007

TØI-rapport nr 890/2007: Evaluering av OPS i vegsektoren.

Vegen og vi, 5, 2009

VG 28.1.2005

VG 10.3.2008

Westin S, Fosse A. Kreativ diagnosekoding – en varslet skandale. Kronikk i Aftenposten 16.6.2003.

FrP og Høyre vil...**SV vil...**

Skatt	gi kraftige skatteletter til de aller rikeste. De hundre rikeste i Norge vil få en gjennomsnittlig skattelette hver på nærmere 10 mill kr.	bruke skattesystemet til å utjevne forskjeller, ved at de med lavest inntekt betaler mindre skatt, mens de som har mest betaler mer.
Velferd	<u>ikke</u> ha råd til å utvikle den offentlige velferden, fordi store skatteletter vil gi mindre penger til offentlig velferd. Det er uvisst hvor pengene til skattelet. Forrige gang Høyre styrte gikk dette blant annet ut over kommunenes inntekter.	prioritere velferd framfor skatteletter. Vi trenger flere lærere, sykepleiere og ansatte i barnehagene. Mens Bondevik brukte 23 mrd på skatteletter, har de rødgrønne styrket kommunenes inntekter med 28 mrd.
Likelønn	<u>ikke</u> støtte en ekstra statlig likelønns-pott. FrP mener "det er ikke en offentlig oppgave å utjevne lønnsforskjeller som naturlig oppstår i markedet". Høyre ønsker en "kompetansepott", som i praksis dreier seg om å prioritere høyt utdannede på bekostning av lavtlønnede.	opprette en ekstra, statlig likelønns-pott for å få opp lønna i kvinnedominerte yrker. SV vil styrke retten til heltidsstillinger, og gi rett til overtidsbetaling for alt arbeide ut over stillingsbrøk
Fordeling	<u>ikke</u> følge opp de viktigste forslagene for å redusere forskjellene, som gratis kjernetid i barnehager, en ekstra like-lønns-pott og økte trygder. FrP vil avvike SFO som et offentlig tilbud.	støtte Fordelingsutvalgets forslag om økt gratis kjernetid i barnehage, billigere barnehage, likelønn, fjerne kontantstøtta og øke sosiale trygder for å redusere forskjellene
Fattigdom	gjøre det vanskeligere for de som trenger det å få trygd.	innføre nasjonale minstesatser for sosialhjelp, bygge flere rimelige utleieboliger og øke bostøtten
Privatisering og konkurranseutsetting	børsnotere, privatisere og selge ut norske vannkraftverk til utlandet. Opprette langt flere privatskoler. FrP vil splitte opp og kommersialisere NRK, og avvike SFO som et offentlig tilbud. Begge partiene vil styrke de private sykehusene. Begge vil konkurranse-utsette NSB og selge ut eiendommene deres.	utvikle den offentlige fellesskolen, og si nei til flere privatskoler. SV vil beholde vannkrafta i offentlig eie.
Miljø	bygge motorvei over Haukelifjell og Dovrefjell, som vil bidra til økte utslipp fra biltrafikken. Er for oljeboring i Lofoten og Vesterålen. Er positive til atomkraftverk i Norge.	prioritere jernbane, høyhastighetstog og kollektivtransport framfor nye motorveier. Vil øke bompengene i de største byene og bruke inntektene på å styrke kollektivtrafikken. Sier nei til oljeboring i Lofoten og Vesterålen.
Arbeidsliv	gjøre det vanskeligere å få fast jobb, og la flere gå på midlertidige kontrakter. FrP ønsker å svekke streikeretten for ansatte i privat og offentlig sektor.	opprette en ekstra, statlig likelønns-pott for å få opp lønna i kvinnedominerte yrker. SV vil styrke retten til heltidsstilling og gi rett til overtidsbetaling for alt arbeide ut over stillingsbrøk. SV vil styrke arbeidet mot sosial dumping.
